

HET KOLONIAAL WEEKBLAD.

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
 binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
 Voor Oost-Indië en het Buiteni. » 3.00
 Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
 Men abonneert zich voor minstens zes maanden
 ingaande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
 » » » 1000 » - 0.08
 » » » 3000 » - 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten geadresseerd „aan de Redactie”, en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, Voorzitter der Redactiecommissie, 7a Heerengracht, of den Secretaris, Mr. G. VAN SLOOTEN AZN., 43 Conradskaade, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofdoel der Vereeniging is:
 Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoedoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

De Vereeniging vestigt zoveel mogelijk, zoowel in Europa als in Indië, afdelingen, die te zamen met het hoofdbestuur dit doel trachten te bereiken.

Om lid te worden, kan men zich persoonlijk of per briefkaart aanmelden bij een der afdelingen of aan het bureau in den Haag Heerengracht 4, dat iederen dag, behalve Zon- en feestdagen, van 10-12 en van 2-4 ure open is.

„Voor den Inlander”

Van Mevrouw V. O. te Utrecht f 7.50.
 Van C. v. H. den Haag f 3.00.
 Van B. den Haag f 1.00.

WEEKOVERZICHT.

De nieuwe meerderheid in de Tweede Kamer heeft zich in deze week van haar strijdbare zijde doen kijken bij de samenstelling van de voordracht voor een lid van den Hoogen Raad. Het was daarbij eigenaardig om te zien, hoe de linkerzijde nog geheel onvertrouwd is met het denkbeeld van in de minderheid te zijn, en hoe slecht haar de rol van mindere nog afgaat. De talloze wrevelige opmerkingen en verwijtende aanklachten allerwege in de liberale pers aangetroffen, zijn, nu toch de Tweede Kamer slechts gebruik maakte van een volkomen wettige bevoegdheid in een betrekkelijk weinig belangrijke zaak, zeer geschikt om eens te worden vergeleken met den toon der oppositiebladen van voorheen.

Overigens is er weinig nieuws van het Binnenhof gekomen. En nu wij uit den aard der zaak ten opzichte van de puur Nederlandsche huispolitiek een zoo neutraal standpunt hebben in te nemen, valt er omtrent het weinig, dat er nog aangaande de werkzaamheden van regeering en parlement vernomen werd, beter te zwijgen dan te spreken. Wanneer speciaal voor Indië belangrijke onderwerpen aan de orde worden gesteld, zal eene beschouwing dienaangaande in ons blad niet ontbreken, doch voor zoover het geldt belangen, waarvoor ginds niets behoeft te worden gevoeld, meenen wij slechts de gewichtigste blootelijk te moeten vermelden, de minder belangrijke eenvoudig te passeeren.

Wezen wij in een vorig overzicht reeds op de jongste gebeurtenissen in Voor- en Midden-Azië, als zeer beduidende voortekenen van naderende gewichtige zetting op het politiek schakbord, in deze dagen is door den dood van den Emir van Afghanistan de toestand nog ingewikkelder geworden. Alle voorvallen, zoowel in Perzië, als in dit aangrenzende rijk, zijn tegenwoordig voor Rus-

FEUILLETON.

De inlandsche maatschappij.

(Vertaling uit CHAILLEY-BERT: Java et ses habitants).

SLOT.

Ik heb de hoofdelementen van de ziel des Javaans ont- leed. Thans wensch ik U hem als één geheel aan te toonen, in zijn alledaagsch leven, zoals hij zich aan den voorbij- ganger voordoet, zoals hij denkt in werkelijkheid te zijn. Daar ge hem zoo eenvoudig, zoo goed vindt, zoudt ge niet zeggen, dat hij stof levert tot eene zielkundige studie. Zijn goudsdiens is lau, zijn moraliteit laag bij den grond, zijn wil traag en zijn geweten ruim, maar iemand van zoo'n weinig ingewikkelde natuur, die een primitief leven leidt, heeft alle dag geen behoefte aan geweten, wil of moraal, God houdt zeker rekening met zijn goedheid, zijn eenvoud; waarom zouden de menschen strenger voor hem zijn. Laten wij met hem de rijstvelden (sawa's) betreden. Daar brengt hij een deel van zijn leven door. Hij komt er om den grond te bewerken en te besproeien, om te zaaien en over te planten, te wieden, te maaien. En als de rijst gesneden is, komt hij terug, om de polowidjo (tweede gewas) — wat onze landbouwers tusschengewas noemen — te planten. Men is in den oogsttijd, de padi is rijp; men heeft ouders en vrienden ge- waarschuwd en op een goeden morgen ziet men een heel troepje een inval doen op het veld. Geen donkere, blauwe kleden, zoals bij ons, geen somberkleurige merinos of fletse inten, maar schitterende kleuren, rood, groen, roze, hel, schitterend, vurig en eene variëteit van weefsels: flancl,

land en Engeland aanhechtingspunten voor hunne politieke spinnewebben. Zonder nog direct een aanval op Voor-Indië in den zin te hebben, (waar- van de mogelijkheid ook van Russische zijde niet het minst wordt betwijfeld) is het aan deze kusten in de eerste plaats, dat het Czarenrijk zijn ijs-vrije Oceaanhaven zoekt. En het is juist hier, dat Engeland zoo'n vreemde oorlogshaven wel 't minst gaarne zou zien. Want in de Perzische golf wensch het voorloopig de macht in handen te houden en heeft het nog menig plan ten uitvoer te leggen. De beweging tegen El Koweit is daar- van het laatste uitvloeisel. Wat daar eigenlijk te doen is geweest en nog aan 't handje is, kan nog niet als volkomen opgehelderd worden beschouwd, voor zoover men echter uit de tegenstrijdige be- richten iets kan opmaken, schijnen de Engelschen van een locaal opstootje gebruik te hebben ge- maakt om, terwijl de Sultan zelf met Frankrijk de handen vol heeft, zich in de Turksche zaken te mengen en een volgens het bestaand recept voorbereid protectoraat over vreemd eigendom zich te verzekeren. Wel wordt dit laatste nu weer tegengesproken — wellicht zijn den vos de druiven te zuur geweest — maar, dat het er op aangelegd was, om uit de troebele Turksche wateren nog een zoet vischje op te halen, is boven twijfel verheven.

De laatste dagen zijn voor de Turksche regeer- ing wel vol zorgen geweest. Het geschild met Frankrijk toont geen neiging tot oplossing en daar de Porte alleen dan door de Franschen met rust gelaten zal worden, wanneer er geld, heel veel geld betaald is, schijnt een aangename ver- standhouding met 't oog op de totale afwezigheid van het in dit geval vredesachtend goud uit de Turksche schatkist, nog zeer verre. De laatste nota van Frankrijk verschilt niet veel van een ultimatum of van een deurwaardersbriefje, terwijl een financieel vakman, de directeur der Ottomaansche Bank te Parijs, naar Konstantinopel is vertrokken, om den Sultan de geldkwestie nog eens precies uit te leggen en hem te vertellen, hoe hij wellicht aan geld kan komen. Echter, de vrijgevigheid is op dit gebied niet groot en in onderhandelingen met Turkije is 't altijd geweest „niets voor niets.”

Nog is in verband met deze historie het gerucht opgedoken, dat Rusland bereid zou zijn Turkije te helpen met een flinken duit. Het zou daarvoor verkrijgen, dat de Turken het Russisch-Boelgarsch contract goedkeurden, en zou de haven Boergas aan de Zwarte Zee mogen bezetten. Heel waar- schijnlijk klinkt het niet, daar dan Rusland de macht op de Zwarte Zee geheel in handen zou hebben en in staat zou zijn, om op elk oogenblik een „coup de main” op Constantinopel te wagen. Wanneer trouwens zulk een bevoordeeling van Rusland alleen uit een verhouding van schuld- eischer en schuldenaar zou voortvloeien, dan ware ongetwijfeld de Czaar reeds langen tijd meester in de Turksche Hoofdstad.

Ook in Europeesch Turkije zijn de wolken niet van de lucht. Nu verneemt men weer, dat een

aanzienlijk Albaniër, Medam-Bey, de van van den opstand in zijn land heeft opgeheven en dat vele volgelingen aan zijn stem hebben gehoor gegeven. Bij Janina zou het reeds tot een treffen zijn gekomen. Waarlijk de Padishah is in deze dagen niet te benijden!

Na allerlei schrikkelijke oorlogsberichten komen er van onze Amerikaanse naburen, de Venezu- lanen, weer heel andere tijdingen tot ons over. Uit mededeelingen, door den consul van Vene- zuela gedaan, blijkt, dat de berichten over de verwickelingen tusschen dien Staat Columbia in de Amerikaanse bladen, zooal niet geheel bezijden de waarheid, dan toch zeer overdreven zijn. Venezuela wil geen oorlog voeren met Colum- bia, want Venezuela is een volkomen vredelievende Staat, zegt de consul. Er bestaan wel verwikke- lingen, doch die zijn van zeer weinig betekenis.

In Columbia is eene revolutie uitgebroken, om de clericale Regeering te vervangen door een liberaal bewind. In Venezuela, niet bij de Regeer- ing, maar bij het volk, vinden die pogingen der Columbische liberalen steun. Ten einde het invoeren van wapenen en het trekken van Ve- nezolanen over de grenzen van Columbia te be- letten, heeft de Regeering te Bogota langs de grenzen troepen opgesteld; en in antwoord daarop heeft de Regeering van Venezuela ook van haar zijde troepen gezonden naar de grenzen.

Ook de berichten over de banken in Venezuela worden door den consul tegengesproken. De bronnen, waaruit al deze verhalen voortkomen, zijn steeds van Amerikaanschen oorsprong. Speciaal de New-Yorker bladen zijn sterk in het uit- denken van ijselijke bijzonderheden. De consul schrijft die toe aan de zucht der Vereenigde Staten, om zich meester te maken van den Isthmus. Daartoe wil de groote Republiek oneenigheid zaaien tusschen de beide Zuid-Amerikaansche Staten, ten einde in troebel water te kunnen visschen.

Hoezeer het mogelijk is, dat de Vereenigde Staten machts-uitbreiding ook over het Zuid-Amerikaansch vasteland wenschen, komt ons toch deze opvatting der zaken wel wat ongelooftwaardig voor. We zien toch, dat voor zoover de Vereenigde Staten invloed op den Isthmus beoogen, zij niet in de eerste plaats met Columbia of Venezuela te maken zouden hebben, terwijl trouwens de desbetreffende overeenkomsten reeds zijn gesloten of althans binnen kort tot stand zullen komen. Wat door Noord-Amerika wél gevreesd wordt, is de her- leving van het Spaansche Zuiden, door een fusie der verschillende kleine republieken tot een mach- tigen grooten Staat, en wanneer de noordelijke republiek tusschen de Zuidelijke Staten aan 't stoken is, dunkt 't ons waarschijnlijker, dat het met het doel geschiedt de tegenwoordigen toestand van verdeling te handhaven. Overigens is in die Staten de brandstof altijd zoo opgehoopt en licht ontvlambaar, dat er niet veel toe noodig is — de kleine eereucht van een locale beroemdheid is voldoende — om ook zonder buitenlandsche kui- perij, het land in vuur en vlam te zetten.

sche gesprekken houdt, is ongetwijfeld de maitresse van een Europeeschen soldaat. Wij hebben haar geleerd, wat „schaamte” is; vrouwen en meisjes loopen ongekunsteld en onbezorgd met de kabaja van voren open, haar bloote hals is geen teken van schaamteloosheid, evenmin als van poging tot verleiding, maar zoodra zien zij een blanke of onmiddellijk bedekken zij zich. Uit onze oogen spreekt te veel nieuw- gierigheid en begeerte.

Deze landelijke jeugd, ter nauwernood de kinderschoenen ontwassen, is een en al frisheid en onschuld. Maar dat duurt slechts heel kort. De vijand is op de loer: een planter in de binnenlanden, een onderofficier, die het kazarneleven vaarwel heeft gezegd, een controleur, die slecht tegen het eenzame leven bestand is, om niet te spreken van haar eigen rasgenooten, die haar van de Europeanen erven, als ze deze niet zijn vóór geweest. Eenige kleine geschenken, een blinkend versiersel, een belofte, die haar prikkelt en het meisje verlaat hare ouders. Eerst wat verlegen, en zeer bedeesd uit verbod voor den blanke, legt ze al heel spoedig die ge- maakte maniertjes van een argeloos jong meisje af; zij toot zich, schikt zich op, koketteert, wordt veelverschierd, eigent zich het beheer der geldzaken toe, en maakt een slaaf van hem, die meent haar meester te zijn. Menig bescheiden inkomen is onder haar beheer doorgebracht. De teedersten onder haar hechten zich aan haren meester, en hopen, dat als zij moeder wordt, zij aan den vader zullen verbonden blijven. Maar haar heer en meester weet er wel raad op, als de natuur hem niet helpt, dan zet hij de moeder op straat en een sinjo of nonna te meer bevolkt het gouvernements- weeshuis, de nonnenkloosters of de dessa, die den basterd leeren zal Holland te haten.

Waar de Engelsche regeering in andere we- relddeelen zoo roekeloos met de rechten van anderen omspringt, schijnt zij in Zuid-Amerika nauwkeuriger rekening te houden met wat door derden reeds verkregen is, ook al zijn ze inwo- ners van zwakke Staten geweest. Wij lezen toch in de Staatscourant dat blijkens een bericht van onzen consul te Georgetown, de gouverneur van Britsch-Guyana bij proclamatie van 4 September j. l. ter kennis van belanghebbenden gebracht heeft, dat hij voornemens is drie maanden na dagteekening der proclamatie de concessie in te trekken, die het Nederlandsch bestuur op 12 Januari 1793 aan Cornelis Boter heeft verleend. De intrekking dezer concessie, waardoor landen, gelegen aan beide oevers der Groote Creek, Essequébo-rivier en het eiland Mamrieoorie in het bezit van de regeering van Britsch-Guyana worden gebracht, geschiedt echter onder voorbe- houd van de rechten, die derden op de bedoelde landen zouden kunnen doen gelden. Deze moe- ten, zoo mogelijk onder overlegging van bewijs- stukken, hunne aanspraken binnen den voor- noemden termijn schriftelijk en gemotiveerd indienen bij den Crown Surveyor te George- town.

„Tehuis” voor Javanen te Amsterdam.

Op de booten der Ned. Kon. Stoomv.-Mij., die een ge- regelde verkeer tusschen het Moederland en de Koloniën onderhouden, zijn tal van Javanen en Madoerezen, als be- dienden, geplaatst. In die betrekking hebben zij het goed, wat betreft voeding, huisvesting, salaris, enz. Voor hun zedelijk welzijn kan de Maatschappij echter uiteraard geen zorg dragen. Waar zij voet aan wal zetten, zijn zij vrij om te gaan, waar zij willen. Dat is dikwijls noodlottig voor hen. Amsterdam bevat veel verleidelijke en zondigs, helaas! En onze Javaantjes komen dan ook dikwijls op plaatsen, waar zij, om er niet meer van te zeggen, vandaan moesten blijven. Hen daar van daan te houden, hun onderling gezellig verkeer, gepaste afdeling te verschaffen, hen met Evangelie van onzen Heer Jezus Christus bekend te maken, ziet daar het doel van ons „Tehuis”.

Ons „Tehuis” werd op 31 Aug. 1900 geopend en is gevestigd Mariniersplein 60, te Amsterdam, op korten af- stand van het verblijf der Javanen van de Stoomvaart-Mij.

Er zijn twee kamers voor de Javanen beschikbaar. Ook is er gelegenheid tot logeeren voor Baboe's à f 1.50 per dag (slapen, eten, enz.).

Ons ideaal is een eigen gebouw te bezitten, praktisch in- gericht, voor ons doel geschikt. Daartoe roepen wij beleeft ook uwe hulp in. **Steunt ons met groote en kleine bijdragen.** Onze Penningmeester, de Heer L. Kuperus woont Boorhavenstraat 5, te Amsterdam.

Voor den Haag en Omstreken is Mevr. Wed. J. P. Esser- Hooy, Jan v. Nassaustraat 52, bereid giften in ontvangst te nemen.

Oost-Indische berichten.

Wij beginnen ditmaal ons overzicht met hetgeen enkele bladen genoemd hebben „de Indische Troon- rede” d. i. het antwoord, dat op den jaardag van H. M. de Koningin, door den Gouverneur Generaal wordt gegeven aan den Vice-president van den Raad van Indië, wanneer deze hem namens de civiele en militaire ambtenaren en tevens ook namens de gan- sche bevolking, de voor Hare Majesteit bestemde ge- lukwenschen komt aanbieden. Volgens het gebruik

Onderwijl heeft de zon niet stilgestaan, ze heeft nu het zenith bereikt; een groote bres is in de sawa merkbaar: talloze bosjes liggen opgestapeld, die over bamboestokken gehangen, door de mannen heden avond naar de schuur wor- den gedragen of in schelven op elkanter worden gehoopt. Het zweet gutst hen van het voorhoofd, het rustuur is aan- gebroken; men gaat in de schaduw zitten, men eet, slaapt of habbelt; of wel een der anderen vertelt een legende. Wilt ge de Javaansche vertaling hooren van Oedipus en Jocaste? (*)

Niet ver van Bandong, bij de Tankoeban Prahoe leefde een kind, wiens geboorte een wonder was. Hij was de zoon van een hond en een maagd. Zijne moeder, die zelf nog een kind was, beschaamd over zijn afkomst en toch trotsch op zijn schoonheid, aanbad hem en behandelde hem toch ruw. Op een dag sloeg zij hem om eene kleinigheid met een steen zoo hevig tegen het hoofd, dat dit gekwetst werd en hevige bloedde. Toen het kind verbonden was, liep het weg en verscheen niet weer. Tien jaren lang dwaalde hij rond. Zijn gezicht was één glans, zijne stem melodius, als hij sprak kwam men geheel onder zijne bekoring, hem te zien was een genot. Als hij verscheen boden de jonge meisjes hem hare harten aan, de vaders hunne bezittingen, de dessa's wenschten hem het gezag in handen te leggen, maar hij dacht niet aan hen; hij dacht aan zijn moeder, zonder evenwel er toe te kunnen besluiten naar haar terug te keeren. Boven- dien stond het huis er niet meer.

Evenals de zoon de moeder steeds voor oogen had, even- zoo was de moeder steeds vervuld met de gedachte aan

(*) Dan toch zeker met Europeanen van min gehalte, zoals men ze dikwijls vindt onder matrozen en soldaten. EK. H.

(*) De oorspronkelijke legende is langer en ingewikkelder als hierboven omschreven.

brenge de Vice-president enkele voornaamste punten in bespreking, die den Gouverneur-Generaal de gelegenheid geven, om ze in zijn antwoord toe te lichten, er tevens bijvoegende, alles wat hij verder merkwaardig en passend acht om den volke te verkondigen.

Wij hebben de Troonrede jaren achter elkander mee aangehoord en er nooit veel bijzonders in gevonden, het verwondert ons dus niet zoo erg, dat ze ook dit jaar niet heeft voldaan aan de eischen van hen, die een duidelijke voorstelling verwachtten van den actuelen economischen en staatkundigen toestand der Kolonie en een flink en krachtig exposé van hetgeen de Regeering denkt te doen, om moeilijkheden uit den weg te ruimen en verbeteringen in te voeren.

In de inleidingsspeech van den Vice-president vinden wij dan ook al heel weinig nieuws, doch het verheugd ons, dat speciaal werd melding gemaakt van het feit, dat de vrouw van den pretendent-Sultan zich hier onlangs bij den Gouverneur van Atjeh had aangemeld. In zijn antwoord heeft de Gouverneur-Generaal van dit bezoek niet gerept, maar wij mogen daaruit niet afleiden, dat geene voor ons nuttige gevolgen daarvan worden verwacht. Waar men diplomatieke handelingen zou op 't oog hebben, is zwijgen goud.

Een tweede belangrijk punt is dat, waarbij over den **economischen toestand** van Java en de Buitenbezittingen werd gesproken. Wat de laatste betreft viel niets bijzonders te vermelden, dan een minder voordeligen oogst in Deli, doch wat Java aangaat, somde de vice-president de oorzaken op, die er zijns inziens toe hadden geleid, dat de economischen toestand van de bevolking van vele streken van het eiland verre van gunstig is. Voor „Oost en West” en ook voor K. v. B., die ons in een vorig nummer de vraag heeft gedaan of er nog altijd hulp voor den Javaan noodig is, was het antwoord hierop van den Gouverneur-Generaal zeer merkwaardig. „Terwijl”, zoo zeide Z. E. „reeds op verscheidene plaatsen voor de „inlandsche bevolking hulp van landswege noodig „bleek en nog noodig zal blijken, zullen eveneens „nog maatregelen moeten genomen worden, om de „noodlijvende koffiecultuur ter hulpe te komen.”

Omtrent hetgeen te Djambi gebeurt en verder gebeuren zal, zijn wij niet veel wijzer geworden. De V. P. deelde de oorzaken der troebelen mee; de onwil van den ex-sultan Taha, om zich te onderwerpen, de bezetting van Moeara Tambesi, het voorloopig in handen nemen van het bestuur door den Resident; het opstootje te Soerolangan en de beschieting onzer nieuwe vestiging. Hij sprak echter niet van een militaire expeditie, maar alleen van het „wat versterken van onze troepenmacht in die streken.”

De G. G. noemt daarentegen Djambi en Atjeh op ééne lijn, als gewesten, waar rust en orde zijn gestoord; „hoe de toestand zich verder in Djambi zal „ontwikkelen ligt in het duister.” Door het verzet van Taha en de onwil der voornaamste hoofden, om na diens aftreden medewerking te verleenen, om op regelmatige wijze tot een goed sultansbestuur te geraken, moest de leiding van zaken wel door het hoofd van het gewest in handen genomen worden en was het daarna een vereischte, om aan dezen de middelen te verschaffen om zijn gezag zoo noodig met kracht te doen gelden. Men hoopt, door de medewerking van een goedgezind deel van de bevolking der bovenstreken spoedig tot een geordenden toestand te geraken, maar of men zal aansturen op eigen gezag, of op het doen kiezen van een nieuwen sultan, werd door den G. G. niet gezegd.

„Ter verbetering van den economischen toestand „der bevolking wordt overwogen op welke wijze het „verschaffen van landbouwcrediet aan haar zou „kunnen geschieden en bestaat de wensch de pand- „huispacht af te schaffen. In verband met dit „laatste wordt een proef genomen met een pandhuis „in eigen beheer.”

Men verheuge zich echter niet te spoedig op de aanstaande invoering dier beide voor den inlander op Java vooral, zoo hoogst nuttige, ja zelfs hoog noodige maatregelen, als ze namelijk den lande geld zullen kosten, want reeds bij het begin Zijner rede zeide de G. G. het volgende:

„Terecht is er door u op gewezen, dat wij een in „vele opzichten moeilijken tijd beleven, dat ook in deze „gewesten nieuwe behoeften zich op allerlei gebied „openbaren en een streven naar verandering en her- „vorming onmiskenbaar is.

„Bestaat bij de Regeering de ernstige wil, om aan „die behoeften en aan dat streven, waar het in de „goede richting wijst, tegemoet te komen, bij de uit- „voering van hetgeen zij zou willen doen, stuit zij op „talrijke bezwaren, op vele moeilijkheden, waaronder „zeker niet in de laatste plaats genoemd kunnen worden „die, voortvloeiend uit het gebrek aan de noodige „geldmiddelen. Immers voor de bevrediging van onze „onvervulde wenschen en de totstandkoming der ge- „wenschte verbeteringen, moeten bijna zonder uitzon- „dering eischen — en soms zelfs zeer hooge — aan 's „Lands kas gesteld worden en al zal nu, dank zij „vooral de hooge tinprijzen en den voorraad van dat „metaal, die nog beschikbaar was, de rekening over „het jaar 1900 voor het eerst sedert 1893 weder ver- „moedelijk met een overschot sluiten, in geen deele „mag er op gerekend worden, dat dit en volgende

„jaren even bevredigend zullen uitvallen. „Verschillende uitstekende maatregelen worden voor- „gesteld, die echter achterwege blijven, omdat zij finan- „cieel onbereikbaar en onuitvoerbaar zijn. Zal men bij „een vergelijking van den algemeenen toestand, of wel „van een of anderen tak van dienst hier te lande met „dien in Europeesche staten niet in onbillijke beoor- „deelingen vervallen, dan dient altijd in het oog ge- „houden te worden, dat de beschikbare middelen in „verhouding tot de sterkte der bevolking en de uit- „gebreidheid van het grondgebied hier zooveel gerin- „ger zijn.”

Enkele Indische bladen, die de troonrede bespreken zijn met die ontboezeming niet erg ingenomen. Naar hunne opvatting, die ook de onze is, behooren onze Indische eilanden door hunne ligging, hunne vruchtbaarheid en hunne onderaardsche schatten tot de rijksten der wereld en heeft ook de geschiedenis het bewijs geleverd, dat ze dit zijn. Spoorwegen, havenwerken en andere inrichtingen van algemeen nut werden, in de laatste jaren nog, uit de gewone middelen bekostigd, terwijl tegelijkertijd de geldverslinder Atjeh, eveneens uit de gewone middelen werd betaald. En hoe veel geld is er besteed geworden ten bate van het Moederland? Met krachtige hand zouden zij willen zien, dat nuttige en noodige verbeteringen tot stand gebracht werden en dat door eene financiële scheiding, gepaard aan eene billijke geldelijke afrekening met het moederland, de gelegenheid werd gegeven om buitengewone uitgaven te bestrijden uit buitengewone inkomsten of uit geldleeningen. Een achterlijk land, dat men tot ontwikkeling wil brengen, kan ook, al is het nog zoo vruchtbaar en rijk van product, toch niet daarbuiten.

Van verschillende nuttige besluiten en in uitvoering zijnde werken werd door den G. G. gewag gemaakt. Het op voordeligen voorwaarden ter beschikking stellen van bouw- of tuingrond aan minder goedgevoerde Europeanen, die daartoe in de termen vallen; het onderzoek naar den werkelijke toestand van de minder goedgevoerde Europeesche Maatschappij in Oost-Indië met het doel om, als het noodig blijkt, nog andere maatregelen van landswege te nemen ten haren behoeve; de nieuw opgerichte cursus voor tropische ziekten, de opening der Wilhelmijnaschool met de daartoe behorende vakschool; het maken van een aanvang met den aanleg van den spoorweg Tjipadela-rang—Krawang; het plan om met kracht de hand te slaan aan de verbetering der haveninrichting en het in volten gang zijn der defensiewerken bij Batavia en Soerabaja.

Niet algemeen is echter de instemming met de nieuwe periode van fortbouw. Men herinnert zich te goed, hoe de doode weermiddelen ook in vroegere tijden van zeer problematiek nut schatten gelds gekost hebben. In 't Haagsche Vaderland van 6 en 7 October, komt een „oud-Heofdofficier van het O. I. leger” op tegen de vestingplannen in O. I., waarvoor in 1902 op de begroting ± f. 6.000.000 zijn uitgetrokken. Wij zouden dit artikel, dat volkomen in onzen geest geschreven is, gaarne geheel in ons weekblad hebben overgenomen, maar de beperkte ruimte doet ons daarvan afzien. Een paar brokstukken er uit zijn echter voldoende, om onzen lezers te doen begrijpen, wat de schrijver wil:

„Het beste, het eenige middel voor de verdediging „van Java”, zoo luidt het, „is en blijft toch een krach- „tig veldleger, voor een veldtocht van genoegzamen „duur uitgerust, zooveel mogelijk in centrale stellingen „opgesteld, door een volledig spoorwegnet en goed „georganiseerd spoorwegvervoer in staat gesteld daar- „heen te snellen, waar een vijand zou kunnen landen, „ten einde hem op te zoeken en te verslaan.

„Onze middelen zijn niet ontoereikend, om dat leger „zoo sterk te maken, dat het eenig vijandelijk expedi- „tiekorps van zoodanige sterkte, als redelijkerwijze in „den Archipel kan verwacht worden, zou kunnen weer- „staan. Alles, wat aan die sterkte ontbreekt, is door „geen doode weermiddelen goed te maken. Geen uit- „gaven aan de laatste mogten ten koste van dat veld- „leger komen, omdat dit om zoo te zeggen niet te sterk „kan zijn.

„Versterkingen om plaatsen als Batavia en Soerabaja „kunnen alleen dienen, om die plaatsen en ook niets „anders dan die plaatsen tegen een coup de main te „beveiligen. Zij kunnen niet verhinderen, dat de vijand „op zooveel andere plaatsen ter Noordkust van Java „landt, bv. te Semarang, waar hij alle resources vindt, „welke de beide andere hoofdplaatsen hem aanbieden, „waar hij, uit een strategisch oogpunt, zelfs nog in „betere conditie is.

„Indien zulk een landing hem gelukt, zijn natuur- „lijk alle moeiten en sommen aan de bevestiging van „de beiden andere hoofdplaatsen ten koste gelegd, een „pure perte geweest. Is men de uitdrukking „scha- „delijke vestingen” in Indië vergeten?”

En iets verder:

„Waar een nieuwe Gouverneur-Generaal speciaal „wordt uitgezonden en hem wordt opgedragen, om het „nog steeds hangende en brandende vraagstuk van „Indië's defensie op te lossen, daar hadden wij gehoopt, „dat het vormen van een krachtig veldleger bij hem „op den voorgrond zou hebben gestaan. Thans zien „wij echter, helaas, geheel anders gebeuren. Gelden „worden gevraagd voor dure fortificatiën van proble- „matisch nut, misschien schadelijk en men laat o. a. „de organisatie der infanterie, de ziel van het veld- „leger, „nog een punt van onderzoek uitmaken.” Onzes

in duizend stukken, die zij naar alle winden verstrooit, en zie! onder het schijnsel der maan schitteren de zilveren stukjes en vervullen de atmosfeer met een helderen gloed. „Vaarwel, roept zij, gij hebt 't verloren: zie, de zon is opgegaan.”

Na een dag van harden arbeid gaat men in troepjes terug naar het dorp. Geen geschreeuw, geen gezang. Aan hun wijze van loopen, zoudt ge niet gissen, wat de oogst hun heeft gegeven. Bij ons zingen maaiers of wijkers, al naar het geval, fanfare-liederen of een doodenzang. De Javaan neemt den schijn aan van een onverschillige.

Bedroefd of vrolijk, een ieder haast zich naar huis. Iedereen is ongeduldig om zijn schoven na te tellen en vooral om de kinderen terug te zien. Herinnert ge u, dat Themistocles zijn zoon „den tyran van Griekenland” noemde? Er is geen Javaan, die niet meer of minder onder de plak van zijne kinderen zit, vader en moeder bedienen hunne kinderen als slaven; de vader meer nog dan de moeder. Niets aandoenlijker, dan hem voor de deur van zijn hut het pasgeborene kindje op den arm te zien wiegen. Zijne oogen, gebaren, stem, nit alles spreekt teederheid.

Hij kust het kind niet (dat is geen usance) hij drukt het tegen zich aan en beruikt het. De jaren verminderen deze zorgvolle liefde niet. Wanneer het kind, een echte bengel geworden, het huis ontloopt, om in den tuin of op straat te spelen, dan vliegt de vader bij het minste gerucht, het galopperen van een paard, het rollen van den donder, dadelijk naar buiten om zijn oogappel te beschermen of gerust te stellen, voor hem betekent leven = beven.

„inziens had juist dat in de eerste plaats moeten zijn „onderzocht en uitgemaakt.”

Wij stappen nu van de O. Indische Troonrede af om nog 't een en ander mee te deelen, wat wij gevonden hebben in de O. Indische couranten van de afgelopen week. Het eerste wat ons trof is vooruitgang op kunstgebied. Te Weltevreden (Batavia) is namelijk op 31 Augustus in de groote zaal van de vrijmetselaarsloge „de Ster in het Oosten” door den **Nederlandsch Indischen kunstkring** eene eerste **tentoonstelling van schilderijen** geopend. Wel nog op kleine schaal, maar toch zoo, dat de roep over smaakvolle inrichting algemeen is; een schilderij van den bekenden Raden Saleh, een portret van den luit. kol. de R. heeft de ereplaats. De tentoonstelling blijft een week open en wordt goed bezocht.

Nog drukker was het bezoek en groot de sympathie op den **50sten verjaardag** van den algemeenen beminden en gewaardeerden kunstenaar **J. van Kinsbergen**, die gedurende ruim een halve eeuw zich in O. Indië's hoofdstad als musicus, decoratieschilder, kunstfotograaf en nog veel meer, verdienstelijk heeft gemaakt en vóór alles, dit kunnen verscheidene geslachten getuigen, steeds was een beminnelijk man. Algemeen was de vreugde over zijn benoeming tot Ridder van de Oranje-Nassau orde.

De meeste Indische bladen zijn er mee begaan, dat de eerste poging tot eene naar hun oordeel billijke **werkstaking** zoo treurig is afgeleopen. Door gemis aan eenheid onder de geëmplioerden der **N. I. S. M.** werd er niet alleen niets verkregen, maar de zoo-genaamde belhamels de drie mannen, die de kat de bel aanhingen, hebben dit met hun ontslag moeten boeten. De Solosche correspondent van een Semarangsche blad, vreesd voor erger en vermeent, dat er onder de vele bij de maatschappij dienende Indo's nog wel meer zijn, die erg zwak staan. Aan hun eigen gemis aan krachtig optreden hebben de Indo-Europeanen het te danken, zegt hij, dat zij door deze zaak meer verloren dan gewonnen hebben. En toch hadden zij recht tot klagen, voegt hij er bij, hoewel het veel vorderen voor een mager loon zijns inziens, bij de Staatsspoorwegen nog iets erger is.

Aan den Resident van Semarang was door de Indische Regeering een onderzoek naar de oorzaken der werkstaking opgedragen, maar ook dit heeft tot niets geleid.

Over het niet op den bij besluit aangewezen tijd invoeren van de **Opium-Regie** in de Residentie Batavia lazen wij eerst, dat dit de schuld zou zijn van den Resident, omdat hij niet in tijds de pacht had opgezegd. Volgens latere berichten luidt het nu echter anders en is centralisatie de oorzaak. Bij het opium-pachtdistrict Batavia behooren namelijk de Lampongsche districten en omdat deze nu niet tot Java kunnen gerekend worden, terwijl volgens besluit de regie slechts op Java kan worden ingevoerd, is men sedert geruimen tijd in correspondentie met het Haagsche Plein om overeen te komen, hoe daaraan een mouw zou kunnen worden gepast. Ons komt de tweede lezing al even weinig waarschijnlijk voor dan de eerste.

Een nog al zonderling klinkend bericht is, dat de **Zander toestellen** en het **Röntgen-apparaat** van het hospitaal te Weltevreden waren overgebracht naar dat te Tjimahi in de Preanger-Regentschappen, omdat op laatstgenoemde plaats meer troepen in garnizoen liggen. Zou het werkelijk een feit zijn, dat er voor de verpleging van 't gansche leger maar **één Röntgen-apparaat** voor geheel Nederlandsch-Indië beschikbaar is?

Het is trouwens nog treuriger gesteld met de kans op 't verkennen der bewegingen van den **B. V.**, als hij ons een ongewenscht bezoek mocht komen brengen. Op nieuw vinden wij een klacht, dat men geen ballons heeft, om van uit de hoogte reeds op verre afstanden te kunnen waarnemen. Uit de Nederlandsche bladen had de militaire correspondent van 't B. Hbl. gelezen, dat er een commissie was benoemd van officieren, om de werking van den **ballon-captif** bij vreemde legers te gaan bestudeeren. Men schijnt er echter niet om te hebben gedacht, om voor die commissie ook een Indisch officier aan te wijzen. Hij schrijft verder 't volgende:

„Ben ik goed ingelicht en dit kan ik gelooven, dan „is de tegenwoordige chef van het wapen der genie „een bepaald tegenstander van het gebruik voor oor- „logsdoeleinden van ballons en hij moet zich in dien „geest ook reeds tegenover het militair departement „hebben uitgelaten.

„Maar afgescheiden daarvan, mag toch het eenige „jaren geleden te Batavia en te Atjeh genomen sukkel- „proefje niet voor altijd doen afzien van de aanwen- „ding van ballons.

„Zoals enkele zich misschien herinneren, is in het „begin van het laatste decennium der vorige eeuwen „te Batavia een soort van kermisklant geweest, die „met zijn ballon opsteeg en zich daarna van een aan- „zienlijke hoogte met een parachute liet naar beneden „vallen.

„De ballon was van een zeer primitief materiaal en „zijn inrichting boezemde maar weinig vertrouwen „in, maar toch vond het legerbestuur het ding goed „genoeg om als ballon-captif aan een commissie uit „officieren samengesteld, te worden verstrekt, die uit „het luchtruim hadden na te gaan, wat van een in-

„disch terrein en van een zich daarin bewegende „troepenmassa was te zien.

„De commissie toog eerst te Batavia aan het werk. „Het weinig draagkracht bezittende ballonnetje werd „opgelaten in het infanteriekampement te Weltevreden „en zweefde een tijd lang boven de bruisende golven „van de onstuimig voortjagende, de kazerne in tweeën „verdeelende kali Silo en werd daarna zorgvuldig in- „gepakt en naar Atjeh vervoerd om daar andermaal „de lucht in te gaan.

„Deze strapatzen liepen tot vreugde van de com- „missie zonder ongelukken af, maar ik geloof niet, dat „de president, de majoor van den generalen staf, thans „consul-generaal te Hongkong, Haver Droeze, een waar „behagen in het ding stelde, ten minste van voorstel- „len tot invoering van ballons bij het indische leger „is sedert niets vernomen.

„Al vele proeven zijn in Indië mislukt en daaronder, „die inderdaad met den meesten ernst waren onder- „nomen, maar ik geloof gerechtigd te zijn, de ballon- „proef een sukkelproefje te noemen, welks uitslag in „de toekomst zeker tot niets mag binden.

„Ik ga zelfs verder en meen te mogen beweren, dat „het indisch leger in niet minder mate dan een bui- „tenlandsche krijgsmacht de ballons behoeft, niet alleen „voor de vervulling van haar taak tegenover een euro- „peeschen vijand, maar ook om op alle eventualiteiten „tegenover een inlandschen tegenstander voorbereid zijn.

„Dit is een axioma, dat geen bewijs meer behoeft „en daarom moet ik het ten zeerste betreuren, dat de „Nederlandsche commissie er weder op is uitgegaan „zonder een vertegenwoordiger van het indische leger.”

De **Indische Bond** krijgt een eigen drukkerij, die in de eerste plaats dienen zal om 't Bondsblad te drukken, dat nu f. 12.000 's jaars kost. Verder zullen de werkplaatsen gelegenheid aanbieden tot het opleiden in het drukkersvak van jeugdige bondsleden of kinderen van leden.

Te Soerabaja is een **cursus voor de suikerindustrie** opgericht, die dienen moet om chemikers voor de fabrieken op te leiden en tevens om aan hen, die reeds bij de suiker werkzaam zijn of waren, gelegenheid te geven, hun chemische kennis te verbeteren en te vermeerderen.

Vooruitgang dus, al is het ook met te kalmen tred.

Omtrent de **cholera** zijn van meest alle kanten de berichten zeer bedroevend. Eene werkelijk vrij ernstige epidemie, die vooral onder de inlanders veel slachtoffers maakt, schijnt onze Oost te bezoeken.

Uit West-Indië.

Cacao. — De meeningen der planters over den napluk loopen nog al uiteen, doch heft men haar op een redelijken oogst, beter dan verleden jaar. In Augustus was de productie zeer gering, nog geen 2000 balen van 100 kilo.

Omtrent het resultaat der onderzoekingen van Prof. Went betreffende verschillende plantenziekten is nog niets met zekerheid bekend.

Suiker. — De kwantiteit der productie overtrof die der vorige campagne met 2 miljoen kilo. Ten gevolge der droogte was de kwaliteit niet zoo mooi. De marktprijzen zijn dalende; men noteerde 4 Amer. centen per pond.

De vooruitzichten der campagne, die 1 September is begonnen, staan zeer gunstig ten gevolge der goede weergesteldheid.

Goud. — De toestand dezer industrie bleef in de afgelopen maand onveranderd.

Er is een buitengewone rijke streek ontdekt aan den Franschen kant der Lawa, de grensrivier tusschen Fransch- en Hollandsch-Guyana.

Deze kreek, de Inini, levert voordeelen op, die aan het ongeloofelijke grenzen.

Niettegenstaande vele bezwaren, trekken er vele menschen heen.

Deze ontdekking moet eene aansporing zijn, om ook de terreinen aan de Hollandsche zijde der Inini, grondig te onderzoeken.

Daar de communicatie te water met bijna onoverkomelijke bezwaren gepaard gaat, is een spoorweg voor de exploitatie van het rijke Lawagebied zeer noodig, en is het te betreuren, dat dit vervoermiddel nog steeds op zich laat wachten.

Coppename Expeditie. — Den 5en Augustus verliet de expeditie Paramaribo en kwam den volgenden dag in de Coppenamervier aan, van waar zij per stoombarakas de reis vervolgde tot aan de vestigingsplaats van het groote opperhoofd der Boschnegers, alwaar men hoopte een zeker aantal dier negers in dienst te kunnen nemen, om op den verdere tocht behulpzaam te zijn, waartoe zij echter niet genegen waren, tenzij tegen zeer hoog loon. Dit gaf eenige dagen oponthoud en werd den 12den het kamp bereikt aan den voet der Raleighvallen, van waar den 15den de Volzberg aan de minst steile Z. zijde werd beklommen.

Van hier uit kreeg men een prachtig vergezicht en werden verschillende bergtoppen van pm. 600—1000 Meter hoogte waargenomen.

Van hier en van een op 5000 Meter Oostelijk gelegen top werden peilingen genomen op het omliggend gebergte, welke arbeid den 24sten was afgeleopen.

Bij het vervoeren der bagage naar boven had men echter met velelei bezwaren te kampen.

De gezondheidstoestand der leden van de expeditie en ook die van de arbeiders laat niets te wenschen over

Het Parapattan Weezengesticht.

In dit nummer wordt eene advertentie opgenomen van den Generaal-gemachtigde in **Nederland** van het Parapattan Weezengesticht, den heer W. Cremer, tot aansporing van de oud-Indiërs in de eerste plaats, maar ook van anderen, die in het welzijn van O. Indië belang stellen, om hunnen penning te offeren voor die zoo **nuttige instelling.**

Wij hebben haar jaren lang, gedurende ons verblijf in Indië als zoodanig gekend en meermalen hebben wij in ons dagelijksch leven en in onzen werkkring kennis gemaakt met mannen en vrouwen, flinke leden der maatschappij geworden, die steeds met dankbaarheid terug dachten aan de zorgen, die er aan hen waren besteed, aan de opleiding, die zij er hadden genoten. En dat dit nog altijd zoo voortgaat bewijzen ons de laatste jaarverslagen, die vóór ons liggen.

Op ultimo December 1900 bedroeg het aantal pupillen 30 meisjes en 43 jongens.

Van dezen genoten 20 meisjes onderwijs op de openbare 2e lagere meisjesschool, 5 op de 2e gemengde Gouvernements lagere school, terwijl 5 meisjes, die de school verlaten hadden, in het gesticht door de Regentes voor het huishouden werden opgeleid. Van de jongens bezochten 2 de ambachtschool, kregen 35 onderwijs op de 2e gemengde Gouvernements lagere school, bezochten 2 jongens de Fröbelschool onder directie van Mej. Meisz en waren 2 jongens, die de school hadden verlaten, maar in het gesticht verpleegd bleven, werkzaam, de een in den handel en de ander, om het smeden te leeren.

Mevr. L. Zeijdel, onderwijzeres in nuttige en fraaie handwerken, gaf aan een meisje onderwijs in hand-

werken en de heer H. Ch. Hoffman, employé bij de N.-I. Levensverzekering en Lijfrente Maatschappij gaf aan 5 jongens onderwijs in het boekhouden.

Er is echter om dit alles te kunnen doen geld, zelfs veel geld noodig en daarom is het, dat wij met volle overtuiging den lezers van ons blad aanbevelen en vooral aan hen, die aan Oost-Indië carrière of fortune te danken hebben, om de edele pogingen van het Bestuur der inrichting te steunen. E. v. Z.

Opleiding voor ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur voor Nederlandsch-Oost-Indië.

(Ingezonden).

I.

Deze aangelegenheid is tot nu toe nog niet op een wijze geregeld, welke de noodige waarborgen aanbiedt voor de geschiktheid van de bovenbedoelde ambtenaren voor hun aanstaanden werkring.

In de eerste plaats moet het bij ieder weldenkend mensch verwondering baren, dat daartoe nog geen door den Staat opgerichte school bestaat, terwijl dergelijke inrichtingen niet alleen bestaan voor de opleiding van officieren, onderwijzers en onderwijzeressen, doch de aspiranten daarin kosteloos worden opgeleid en gehuisvest.

Officieren zijn in Nederlandsch-Indië zeker hoog noodig om de rust te bewaren, doch de ideale toestand van onze Koloniën is toch — zoals op Java — vrede, en alvorens andere scholen kunnen worden opgericht, moet toch eerst het Binnenlandsch Bestuur niet alleen bestaan, doch ook gevormd zijn uit daartoe geschikte personen.

Het kan dus eene noodzakelijkheid genoemd worden dat niet alleen van Staatswege tot de opleiding van de daartoe benodigde personen eene afzonderlijke inrichting worde in het leven geroepen, doch ook, dat daarin alles worde gedoceerd, wat die ambtenaren voor hun aanstaanden werkring dienen te weten.

Dat die opleiding tot en met de opheffing van de daartoe bestemde gemeentelijke inrichting te Delft — om niet te zeggen gebrekkig — dan toch onvoldoende was, zal iedereen, die zelve na die opleiding een ambtelijk loopbaan bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch-Indië heeft doorlopen, toe moeten geven.

Om te beoordeelen in welke vakken in eene dusdanige inrichting college's moeten worden gegeven, moet rekening worden gehouden met den aanstaanden werkring van die ambtenaren; en hieronder zal eene poging worden gewaagd zulks uiteen te zetten en de middelen aan te geven, die daartoe noodzakelijk zijn.

I. In de eerste plaats moet de Europeesche ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur — reeds bij het begin van zijn loopbaan — de vertrouwde raadsman zijn, niet alleen van zijne inlandsche ambtgenooten, doch ook van de inheemsche bevolking. Hij moet niet alleen bij den aanslag van belastingen de strikte rechtvaardigheid in acht nemen, doch ook de toevlucht zijn van de inlandsche bevolking bij verongelijking of knevelarij door hare eigene hoofden; in één woord hij moet de aangewezen tusschenpersoon zijn tot handhaving van het recht van die bevolking tot vrije klacht, volgens het z.g. Regerings-Reglement van N.-I., een der eerste plichten van den Gouverneur-Generaal.

Daartoe moet hij het vertrouwen van de Inlandsche bevolking winnen en dit doel is alleen te bereiken door grondige kennis van de inheemsche talen, die hij niet alleen moet verstaan, doch ook vlot moet kunnen spreken. Voor Java en Madoera, hoewel daar de Maleische taal als de officiële wordt aangenomen, is daartoe noodig de grondige kennis der Javaansche taal, aangezien deze — voor het grootste deel van die eilanden de meest gesprokene is. Ook kennis van de letterkunde dier taal is niet alleen wenschelijk, doch ook noodzakelijk, omdat daaruit kan geleerd worden de oorsprong van de zeden en gewoonten van die bevolking; deze moeten door den ambtenaar van Binnenlandsch Bestuur ontzien en dit is alleen mogelijk door eene grondige kennis daarvan en van hun oorsprong. In plaats van de tot kort geleiden in de onlangs opgeheven Indische inrichting te Delft gebezigde, door Europeanen uitgegeven en gecompileerde boeken, gebruike men daarom oorspronkelijk Javaansche werken, zoals de Páramajogá en Poestáká-Rádjá, beide geschreven door nu wijlen den letterkundige aan het Javaansche hof te Soerakarta, Radhen Rôï Ronggá Warsitá.

Kent men het Javaansch en Maleisch, dan zijn de overige inheemsche talen van Nederlandsch-Indië gemakkelijker aan te leeren. Voor zoverre daartoe docenten kunnen gevonden worden, zoude het echter aanbeveling verdienen ook in de voornaamste andere in N.-I. gesproken talen colleges te geven, zoals in het Soendaneesch, Madoereesch en Makassaasch.

II. In de tweede plaats is kennis van de Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië voor den aanstaanden ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur eene

vereischte. Het is echter niet alleen noodig, zooals tot nu toe geschiedde, de geschiedenis van de verschillende bepalingen op de colleges te behandelen, doch die bepalingen moeten daarbij getoetst worden aan de grondbeginselen van de Staatshouderkunde, waarvan bij het doceren van de Staatsinstellingen eene uitgebreide repetitie moet worden gehouden en wel, omdat men deze wetenschap op de Hoogere Burgerschool te beknopt leert en de bedoelde ambtenaren al spoedig geroepen worden, om omtrent de wenschelijkheid van invoering of opheffing van bepalingen in verband met plaatselijke toestanden advies uit te brengen.

III. Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië moet de aanstaande ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur kennen, om — zooals in sub I is gezegd — de zeden en gewoonten te kunnen ontzien, hetgeen uit een politiek oogpunt noodzakelijk is, omdat door daarmede geen rekening te houden, men de hoofden en de bevolking onnoodig kan grieven.

IV. De Geschiedenis van Nederlandsch-Indië is ook een noodzakelijk vak, doch zij kan gedeeltelijk vereenigd worden voor Java, wat de oudste tijdperken betreft, met de lessen in de letterkunde van de verschillende talen, en wat de ontwikkelingsgeschiedenis van de Nederlandsche overheersching betreft, met die in de Staatsinstellingen. Overigens kan de geschiedenis als een onbelangrijk bijvak worden beschouwd.

V. Om haar uit een politiek oogpunt te kunnen ontzien, is ook kennis van de Mohamedaansche godsdienst en de daaruit vloeiende instellingen, voor den ambtenaar van het Binnenlandsch Bestuur noodzakelijk. Doch niet alleen de officiële godsdienst, zooals deze in de Korán voorkomt, moet hem worden gedoceerd, maar ook de daarvan bestaande afwijkingen in verschillende deelen van N.-Indië; vooral op Java zijn die afwijkingen van belang. Om maar eens iets te noemen, ziet men daar niet zelden om iets af te smeken door inlanders onder leiding van den Mohamedaansche dorpspriester, met den Korán in de hand (welke hij machinaal leest zonder den inhoud te verstaan), een offer brengen aan de vele hier en daar verspreide Hindoebeelden, terwijl toch in dien Mohamedaanschen Bijbel het aanbidden of vereeren van beelden streng verboden wordt.

VI. Verder is ook voor de onderwerpelijke aspirant ambtenaren noodzakelijk, de kennis van de Wetboeken voor Nederlandsch-Indië.

a. Van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Koophandel, omdat hij als gewestelijke Secretaris, optreedt als ambtenaar voor de in- en overschrijving van vaste goederen; en hij als Assistent Resident op de meeste plaatsen ook fungerend notaris is;

b. Van het Strafwetboek, het z.g. Inlandsch Reglement en het Algemeen Politie-reglement van N.-I., omdat hij op Java en Madoera, als Assistent Resident, en op de overige bezittingen reeds als Controleur op moet treden, als politie-rechter.

VII. De ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, wordt op plaatsen, waar geen Europeesche geneesheer of Javaansche docter (Docter Djawa) gevestigd is, ook belast met geneeskundige praktij, waatwe hij de beschikking heeft over een z.g. Gouvernements medicijnkist, bevattende medicijnen en verbandmiddelen. Daarbij wordt gevoegd eene eenvoudige en voor iederen leek bevattelijke handleiding voor het in- en uitwendig gebruik der medicijnen.

Het verlenen van eerste hulp bij beenbreuken, verwonding of verzwickingen, moet men echter op aanschouwelijke wijze leeren en daarom is het ook noodzakelijk, dat dit ook als verplichte kennis voor die aanstaande ambtenaren wordt opgenomen, evenals het herkennen van verschillende ziekten, omdat het anders licht mogelijk is, dat aan den zieke verkeerde voor hem nadeelige middelen worden toegediend.

VIII. De ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera zijn behalve met de leiding van de Gouvernements koffie-cultuur, ook belast met het toezicht op Inlandsche gewassen door de bevolking voor zich zelve gedreven, d. w. z. door leiding en leering moet hij de bevolking er toe brengen, van hare bouwvelden de grootste opbrengsten te verkrijgen en daarom is het niet alleen noodig, dat hij vóór zijne eigenlijke opleiding goed onderlegd is door een voorafgaand eindexamen van de Landbouwschool te Wageningen, doch ook bij die opleiding in de gelegenheid worde gesteld, om de cultuur van Inlandsche gewassen te leeren kennen. Daartoe is het noodzakelijk de grondbeginselen van wetenschappelijke landbouw op Indische cultures toegepast aanschouwelijk als verplicht leervak op te nemen. Djagoeng (Mais), Padi gágá (Rijst) op niet irrigeerbare gronden geteeld en Kédélé, zouden in het begin van de lente uitgezaaid, in Nederland geteeld, in den nazomer geogst kunnen worden.

IX. De Controleurs en Aspirant-Controleurs, zijn op Java en Madoera, ook belast met het toezicht op de verdeling der bouwgronden onder de bezitters, waar nog het communaal bezit wordt aangetroffen, evenals

op de uitgestrektheid van de apanages voor de leden van het dessa-bestuur. Verder behoort ook door hem in de eerste instantie te worden beoordeeld of en waar uitbreiding en bevoeling van bouwgronden mogelijk en noodzakelijk is. Daartoe is het noodig, dat hij een cursus hebbe doorlopen in Landmeten en Waterpassen.

X. Ook worden de Controleurs en Aspirant-Controleurs dikwijls belast met de uitvoering van Waterstaatswerken van eenvoudige constructie. Hoeveel fouten daarbij worden begaan, en hoeveel geld daardoor vermorst wordt, is een publiek geheim. Daarom verdient het ook aanbeveling, den aanstaanden ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur toe te rusten met de kennis van de eerste grondbeginselen van Indische Bouw- en Waterbouwkunde, z. a. de Metselverbanden, Houtverbindingen, IJzerverbindingen, enz.

XI. Eindelijk is het voor dien aanstaanden ambtenaar een onbetwistbaar vereischte, dat hij paard kan rijden, iets, dat men tot nu toe over het hoofd heeft gezien. Het is dikwijls voorgekomen, dat een uitgezonden ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, die in het begin van zijn loopbaan in de vlakke geplaats, goed voldeed, omdat hij alle te bezoeken plaatsen per as kon bereiken, in het gebergte (± ¼ van Java), waar men veel te paard tournee's moet maken voor zijn betrekking ongeschikt bleek te zijn, omdat hij geen paard kon rijden. Daarom is ook een cursus in het paardrijden noodzakelijk. (Wordt vervolgd).

De geneeskundige behandeling der Inlandsche ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

(Ingezonden).

Eenige maanden geleden kwam in het „Algemeen Handelsblad“, een artikel voor, getiteld: „Inlandsche Ambtenaren“, waarin in het kort eenige onbillijke bepalingen voor de Inl. Gouvernementsdienaren behandeld werden.

Verleden maand ontving ik van den Inl. Hoofd- onderwijzer MOHAMMED LENGAH te Kroë, Benkoelen, een brief (1) van den volgende inhoud:

„Dit schrijven zal kort zijn. Ik deel U mede, dat ik sedert 1½ maand aan Beri-Beri lijd. Mijn handen en beenen zijn nu lam geworden, zoodat ik gedurende deze ziekte niet meer naar school kan gaan. Te Kroë kan men geen hulp van den Dokter-djawa krijgen, daar Dr Mas Wingjio Soderjo, ook door dezelfde ziekte aangetast, van zijn standplaats gevlucht is. De opzichter van den Waterstaat is ook voor de Beri-Beri weggelopen.

„Ik kan niet wegloopen, daar ik eene groote familie heb. Op den 29sten Juli 1901 heb ik een request ingediend, inhoudende het verzoek, om overplaatsing naar Tallo (afdeeling Soloema, Benkoelen), maar tot heden heb ik nog geen antwoord gekregen.

„Ik hoop, dat U mij zoo spoedig mogelijk medicijnen voor mijne ziekte wilt opsturen. Ik ben zeer mager.“

Het zal zeker velen verwondering baren, dat een zwaar zieke Inl. Ambtenaar in Ned. Indië de hulp inroept van een ex. Inl. geneeskundige, die thans te Amsterdam zit, inplaats van zich te wenden tot den Officier van Gezondheid, die met den civielen geneeskundigen dienst op de hoofdplaats Benkoelen belast is.

Ik zal u, lezers, dit raadsel trachten op te lossen. Het kan wellicht, in stede van twiſtgeschrijf uit te lokken, de aandacht der Machthebbers trekken, om verbeteringen in den zoo moeilijken toestand der Inl. ambtenaren aan te brengen.

De oorzaak van dit vreemde verschijnsel is n. l. deze: „De Inlandsche ambtenaren, uitgezonderd de gewapende politiedienaren, hebben noch vrije geneeskundige behandeling, noch vrij medicijnen.“

In het Staatsblad 1825 N. 9 a en f wordt bepaald, dat alle Europeesche burgerlijke ambtenaren, wier maandelijksche bezoldiging 150 Gld. of daar beneden bedraagt en alle Europeesche behoeftigen recht hebben op vrije geneeskundige behandeling en op vrije medicijnen.

Het Gouvernements Besluit van 12 Dec. 1889 N. 3. Bijblad 4552 zegt, dat de in Stbl. 1825 No. 9 (hierboven genoemd) opgenomen bepalingen omtrent de vrije geneeskundige behandeling van Europeesche ambtenaren niet van toepassing op Inl. ambtenaren zijn. In G. B. 25 April 1860 No. 88 B. B. 866, G. B. 2 Oct. 1876 No. 13. B. B. 4184, Circulaire Directeur Onderwijs, Eredienst en Nijverheid 6 Oct. 1890. No. 9592 B B 4638, wordt omtrent de verstreking van medicijnen aan Inl. bevolking bepaald, dat „in beginsel“ aangenomen is, om alleen in geval van epidemien, endemien en bij ziekten, die in N. I. niet inheemsch zijn, b. v. cholera („zullende deze ziekten als epidemien worden beschouwd“) aan de behoeftigen Inl. bevolking geneesmiddelen te doen verstreken voor rekening van den lande.

Bij Missive te Gouvernements Secretaris 25 Oct. 1881 No. 2000 en Miss. Directeur O. E. en N. 23 Aug.

(1) De Maleische brief is in handen der Redactie gesteld.

1883 No. 10609 wordt verder o. m. bepaald, dat de verstreking van medicijnen voor rekening van den lande zich „evenmin“ tot enkele personen, met op zich zelfstaande, dagelijksche voortkomende ziektegevallen uitstrekt.

Bij Stbl. 1864 No. 184 wordt bepaald, dat aan iederen Doctor-djawa voor rekening van den lande uit 's Rijksmagazijn van geneesmiddelen, ten behoeve der Inl. bevolking „een medicijn kistje“ zal worden verstrekt, met verplichting de utensiliën en geneesmiddelen behoorlijk te verantwoorden.

In de Indo-Indische Wetgeving pag. 433 deel IV, lees ik echter, dat deze bepaling bij G. B. 1875 No. 264 is ingetrokken.

(Bij mijne benoeming als „Inl. genees- en heekundige“ heb ik het „medicijn kistje“ niet ontvangen.)

Verder zegt Circ. O. E. en N. 5 Oct. 1874 No. 10337, dat de doctors-djawa voor hunne visites aan hunne landgenooten 1 Gld. — met inbegrip van het gereedmaken der voorgeschreven geneesmiddelen — kunnen rekenen.

De circ. O. E. N. 29 Oct. 1878 No. 12863, sprekende over de verpleging in de Inl. ziekeninrichtingen, zegt, dat, lettende op het in 1869 door de Regering uitgesproken beginsel (zie boven), Zij niet verplicht en genegen is aan Inl. particulieren tegen betaling, of zoo zij behoefig zijn, kosteloos, geneeskundige hulp te verstrekken.

Bij circ. 6 Oct. 1890. No. 9592 B. B. 4638 wordt bepaald, dat de Inl. burgerlijke ziekeninrichtingen buiten de drie hoofdplaatsen van Java bestemd zijn, behalve voor veroordeelden, pradjoerits en zieke prostituties, ook voor behoeftigen, die bij enige ramp, zooals bij brand, ernstig verontrud zijn geraakt.

Het zij den lezers dezer aanhalingen (anderen voor ons onderwerp van belang, behalve nog een circulaire, — die wij straks zullen vermelden — zijn er niet) uit den berg Bepalingen in Stbl. en B. B. van N. Indië voldoende, om te weten, dat de Inlanders, zoolvel de ambtenaren, als de kleine man, geen vrije geneeskundige behandeling en vrij medicijnen hebben, tenzij voor ziekten, die epidemisch heerschen, enz.

Geen wonder dus, dat een onderwijzer met veel kinderen, zoals Moh. Lengah, liever aan een geneeskundige, over wien hij in de Maleische courant veel heeft gelezen — en wellicht in de meening verkeerende, dat hij rijk is — om hulp vraagt.

De behandeling door een Europeeschen geneesheer, kost niet alleen geld, maar kan wellicht ook oorzaak worden van in armoede te vervallen.

Straks zullen wij zien waarom. Wij zullen beginnen met mede te deelen, dat de Inl. ambtenaren — uitgezonderd Regenten, Hoofddjaks, Patih, Wedhono en nog enkele anderen — veelal een traktement van tusschen 12—100 gulden 's maands hebben. Zij zijn bijna allen getrouwd, hebben in den regel kinderen en zitten vaak bij Chinezen, Arabieren en Indo-Europeanen diep in de schulden. De oorzaken dier schulden zullen wij thans niet bespreken.

Welnu, een Inl. ambtenaar is ziek. De vrees, om dokter en medicijnen te moeten betalen — omdat er geen geld is — en vooral de vrees, om minder salaris te ontvangen (hetgeen wij straks zullen behandelen) jaagt hem naar den Doekoen (Inl. geneeskunstenaar) en laat zich zoo lang mogelijk door dezen behandelen, totdat hij zijn dienst niet meer kan verrichten. Dan eerst deelt hij aan zijn chef mede, dat hij ziek is, d. w. z. doodziek en blijft dan thuis, steeds onder de knoeibehandeling van een Doekoen en soms ook wel van een Zinséh (Chineesche dokter).

Staat hij in een goed blaadje bij zijn supérieur, dan kan hij vaak tot drie maanden, onder genot van vol tractement thuis blijven, anders wordt hij in de eerste maand reeds aangemaand, een certificaat aan een geneeskundige te vragen.

Hij krijgt dan eene medische verklaring, die hem vergunt voor 2 of 3 maanden naar zijn kampong te gaan. „Waarom naar zijn kampong?“ zullen zeker de lezers vragen „en niet naar een officieelherstellingsoord?“ Deze vraag kan worden beantwoord met het Stbl. 1872 No. 91.

Art. 3 van dit Stbl. zegt: „Verloven worden met behoud van tractement niet verleend voor een langeren duur, dan aanvankelijk van drie en met inbegrip van verlenging van zes maanden“, terwijl in art. 4 wordt bepaald: „verloven brengen het behoud mede van vol tractement gedurende de eerste maand. Over den verderen tijd wordt half tractement behouden!“

Als men verder verneemt, dat de reis van zijn standplaats naar het door den dokter voorgeschreven oord, vice-versa door den zieke zelf moet betaald worden, (*) (het Stbl. waarin dit bepaald wordt, kan ik niet vinden; doch ik weet zeker, dat het zoo is) dan weet men, waarom alle zieke Inl. ambtenaren hun verlof wegens gezondheidsredenen op hun geboorteplaats, waar zich hun familie bevindt, doorbrengen.

*) De reis- en verblijfkosten der Eur. ambtenaren, die een binnenlandsch verlof hebben, komen ten laste van den lande. (Zie Stbl. 1862 No. 153a, gewijzigd bij Stbl. 1882 No. 190.)

ADVERTENTIE.

Assurantie Maatschappij tegen Brandschade en op het Leven

DE NEDERLANDEN van 1845.

Kantoren: 's-Gravenhage, Kerkplein, hoek Prinsstraat. — Amsterdam, Sappelplein. — Rotterdam, Zuidblaak 24 (Beursplein). — Broda Prinsenkade. — Zaarim, Kruisweg 70 c. — Nijmegen, Inde-Betuwastraat 8. — Groningen, Akerhof, hoek Akerstraat. — Zutphen, IJselkade.

Hoofd-Diractie te 's-Gravenhage: CAREL HENNY, Directeur; Mr. J. J. HENNY, Adj.-Directeur.

Kapitaal f 4,000,000 Reserves ult. 1900 — 1,877,900 Betaalde brandschaden tot ult. 1900 — 21,625,000

Verzekering tegen BRAND- en INBRAAKschade tegen vaste en zeer billijke Premien, zonder Inleggen of Nabetalingen.

ZALEN TE HUUR VOOR

VERGADERINGEN DEN HAAG,

Heerengracht 4.

Miele & Co. Veenestraat 50 DEN HAAG.

Fabriek en Magazijnen van duurzaam Verzilverde ARTIKELEN VOOR Luxe en Huishoudelijk gebruik.

PORT-, SHERRY, MADEIRA en fijne TAFELWIJNEN

AGUILAR'S alom bekend. HEERENGRACHT 3-52, Den Haag. Succursales: UTRECHT, LEIDEN.

Haagsche Assurantie-Compagnie voor Brand enz. van 1805.

te 's-Gravenhage. Kantoor Z. O. Buitensingel 245 b/h. Bezuiden.

Directeuren: W. F. MASTENBROEK en G. W. VERSTEGE.

Commissarissen: Mr. W. K. F. P. Graaf van BYLANDT. Mr. J. G. GLEICHMAN. A. J. H. VAN KAPPEN.

VERHUIZINGEN ONDER GARANTIE.

BERGPLAATS VOOR INBOEDEL (GARDE-MEUBLE)

speciaal voor het doel ingericht.

VERPAKKING (Emballage)

voor alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.

DE GRUIJTER & Co. AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM. Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.

St. Nicolaas in de Tropen!!!

R. W. RINCK, HOFLEVERANCIER,

Schouwburgstraat 2, Boekhorststraat 118a, DEN HAAG.

Specialiteit in elegant en solied bewerkte Albums, Portefeuilles, Sigarenkokers, Portemonnaies, Portretlijsten, Schrijfmappen enz. enz.

Voor de Tropen expresse bewerking. Opmaken van Dames-Handwerken. Alle mogelijke reparatiën.

Grootste keuze. Billijkste Prijzen.

St. Nicolaas, Indië.

Indische Families
welke zich tijdelijk of voor vast in
Nederland gaan vestigen, worden er in
't bijzonder op attent gemaakt, zich voor het
volledige inrichten van huizen of **gedeelten**
daarvan te wenden tot de Firma

D. VREDENBURG & ZONEN,

Hofmeubelfabrikanten te Zutphen.

Alles wat op het gebied van meubilering voor-
komt, zoowel meubelen in elke verlangde stijl en
houtsoort, als Gordijnen, Tapijten, Linoleums, Bedgoed,
Ornamenten, Keukeninrichtingen enz. wordt **tegen**
de strengst concurrerende prijzen
geleverd.

Reeds honderde Indische Families geheel geïnstalleerd
waarvan vele attesten ter inzage.

Franco levering door geheel Nederland.

PLAATSING DER GOEDEREN wordt niet in rekening gebracht.

Schriftelijke garantie voor soliditeit.

PRIJSCOURANT en TEEKENINGEN worden op aanvraag franco toegezonden.
Alle elkenhouten meubelen zijn van massief wagenschotshout vervaardigd en uitstekend geschikt
om naar Indië mede te nemen.

DEN HAAG.
LEIDEN, STATIONSWEG 19. **DEEMPTÉBURGWAL 8,**
bij de WAGENSTRAAT. **DELFT,**
21, CHOORSTRAAT.
Eerste Modes. **E. v. d. Koest.** Nieuwste Garneering.
MAGASIN de SOLDES.

Grootste keuze **echte LYONSCHÉ ZIJDE** in zwart en gekleurd, ook andere
kleedingstoffen bijzonder geschikt voor Indië,
voor de helft der gewone prijzen.

Alle goederen welke niet naar genoegen zijn, al zijn dezelve ook afgesneden,
worden gaarne omgeruild.
Stalen worden op aanvraag franco toegezonden.

Jac. W. F. Biegelaaar,
Veenestraat 31, Den Haag.

Grootste en meest uitgebreide sorteering

PARAPLUIES en WANDELSTOKKEN

zoowel in de meest elegante als meer
gewone soorten.

Bekende lage prijzen.

C. HOYNG,
Den Haag. -- Utrecht.

Geïllustreerde Prijscuranten worden gratis op aanvraag toegezonden.

ECHT CHINEESCHE THEE,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

HEERENKLEEDING-MAGAZIJN
„DE ADELAAR”,

Spuistraat 31, DEN HAAG, over de Passage.

INTERC. TELEFOON No. 1199.

Specialiteit in **PRIMA QUALITEIT KLEEDINGSTUKKEN**

voor HEEREN en JONGEHEEREN, in elke taille groote keuze.

In Kinderkleeding hebben wij steeds een uitgebreide keuze der nieuwste modellen voorradig

Steeds Nouveauté's in Stoffen en Modellen.

Grootste inrichting voor **KLEEDING NAAR MAAT** 1e Etage.

UNIFORMEN, LIVEREIEEN, AMBTSGEWADEN.

Uitrustingen voor Oost en West.

Tailleurshuis 1e Rang.

Indië - St. Nicolaas.

Wij berichten de ontvangst van eene fijne collectie **LUXE-ARTIKELN** en **SPEELGOEDEREN**, geschikt voor Indië.
Verpakking geschiedt gratis, onder garantie van gawe overkomst.

TRADING Co. LATE

PERRY & Co.,

Den Haag, Hoogstraat 6.

PARAPATTAN WEEZENGESTICHT
te Batavia.

In de hoop dat de wetenschap, dat vele weezen door eene
liefderijke verpleging in het Parapattan Weezengesticht te Batavia,
voor ondergang behoed en tot nuttige leden der maatschappij
worden gevormd, **eene opwekking** moge zijn voor alle wel-
denkende ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die thans in Neder-
land verblijven en ook voor niet-Indiers, om ook het hunne bij te
dragen **tot instandhouding** van het Parapattan Weezengesticht,
doen wij in de eerste plaats een beroep op den liefdadigheidszin
van de in Nederland wonende oudgasten.

Jaarlijksche contributiën en donatiën worden gaarne door den
ondergeteekende in ontvangst genomen.

Namens het Bestuur van het PARAPATTAN WEEZENGESTICHT te Batavia,

W. CREMER,

Generaal gemachtigde voor Nederland,

Nieuwe Schoolstraat 89, te 's-Gravenhage.

Mode-Magazijnen

H. MACK,

Lange Poten 31/33. DEN HAAG. Hoogstraat 3.

SPECIALITEIT in

Gegarneerde **DAMES- en KINDERHOEDEN.**

Steeds voorhanden de laatste Nouveauté's v/h seizoen.

DENNENWEG 69.
GROOTSTE KEUZE GASORNAMENTEN.

Nieuwste Kunstproducten.

Electrische Dusspelden, Zaklantaarns enz.

ATELIER TOT REPAREREEN EN OPMAKEN.

GASCOMPOREN, GASKACHELS.

Abonnement tegen uiterst billijke voorwaarden.

Gasgl.-Mij. **A. SERPHOS & Cy.**

DEN HAAG.

AMSTERDAM.

Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche

Stoom-Meubelfabriek.

Magazijnen ter Meubilering.

Meubelen,

Tapijten, Gordijnstoffen etc.

DEN HAAG:

HOOGSTRAAT 16.

Rotterdam.

Utrecht.

ISERIEF & Co.

VEENESTRAAT 46/48,

den Haag.

Magazijn van Garen en Band.

DAMES HANDWERKEN.

Natuur Wollen Ondergoederen

VAN

Jansen en Tilanus.

FRIEZENVEEN.

L. LANGE,
23 Wagenstraat, 's-Gravenhage,
TELEPHOON No. 659.

Sigaren in alle soorten en prijzen.

Doelmatige verpakking voor de tropen.

Specialiteit voor Export.

F. H. BOTHE,

21, VEENESTRAAT - DEN HAAG.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveauté's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCHÉ LLOYD”

Maidienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

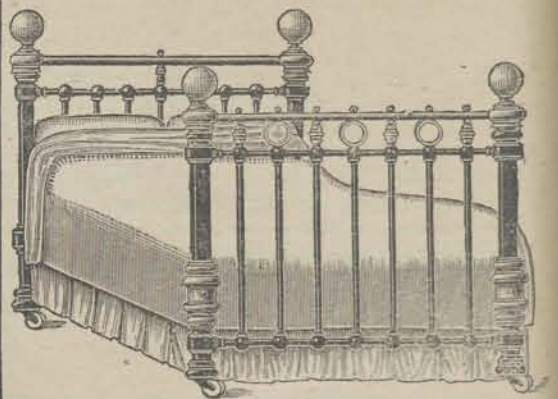
	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Sindoro	19 Oct.	31 Oct.	5 Nov.	25 Nov.	27 Nov.
Merapi	2 Nov.	14 Nov.	19 "	9 Dec.	11 Dec.
Salak	16 "	28 "	3 Dec.	23 "	25 "
				1902	1902
Lawoe	30 "	12 Dec.	17 "	6 Jan.	8 Jan.
Ardjoeno	14 Dec.	26 "	31 "	20 "	22 "
		1902	1902		
Soembing	28 "	9 Jan.	14 Jan.	3 Febr.	5 Febr.
		1902			
Gedé	11 Jan.	23 Jan.	28 "	17 Febr.	19 Febr.
Oengaran	25 "	6 Febr.	11 Febr.	3 Maart	5 Maart

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**

De Agenten: **Courier dit Dubekart & Co., Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.**

Grootste Keuze.

Franco-levering door het geheele Rijk.

Th. A. A. SIMONIS,

Groenmarkt 34,

over de PRINSESTRAAT
DEN HAAG.

GUTTA-PERCHA

Regenjassen
Regenmantels.

WATERPROOF

Regenjassen
Regenmantels.

Nieuwste modellen.

MARTIN SCHIFF,

27 Spuistraat 27

DEN HAAG.

Magazijn „HET ANKER”

Veenestraat 49, Den Haag.

Indische Uitrustingen
voor DAMES en HEEREN,
in alle Prijzen.

Thee.

Koffie.

Mokka.

Gember.

Soja.

Chutney.

Theesalon.

VAN VEEN & Co.,

33 PLAATS, 's-GRAVENHAGE.

Telefoon 981.

SCHIEVENINGEN, 109, Badhuisstraat.

Telefoon 4161.

Gebr. TEN HOUTEN,
UTRECHT, DEN HAAG.

Compleete
Meubeleering.

SPECIALITEIT IN

Slaapkamer-

Artikelen.

Soliede bewerking. Zeer billijke prijzen.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij
voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Bijblad van HET KOLONIAAL WEEKBLAD

van Donderdag 10 October 1901.

Het gevolg hiervan is, dat het zeer vaak gebeurt, dat de evacuatie de zieken ten grave sleept. Een Beri-Berlijder bijv. gaat in plaats van naar een voor de genezing van het lijden geschikt klimaat naar een malarieaestreek, waar hij nog een tweede ziekte kan oplopen; een malariepatiënt brengt soms zijn verlof niet in ene malarievrije streek door, maar op een plaats, waar deze ziekte ook heerscht en soms in nog heviger mate, dan op zijn standplaats, enz. enz.

Gedurende mijn verblijf te Laboan Deli (Sumatra's Oostkust), een plaats, door de heersche Malaria thans bijna verlaten, heb ik eens een geneeskundig certificaat aan een Inl. Recherche-ambtenaar, die aan moeraskoorts leed, verstrekt, om zijn verlof te Banjoemas (Java) door te brengen, zijnde een der geschiktste plaatsen, die het dichtst ligt bij de woonplaats zijner familie Tjilatjap het malaria broeinest.

De goede man hoopte te Banjoemas bij een zijner vrienden te logeeren. Door onvoorziene omstandigheden kon deze hem niet ontvangen. Hij vertrok daarom, na zijn Besluit door het hoofd van het plaatselijk bestuur te Banjoemas voor „gezien” te hebben laten teekenen, naar Tjilatjap, vanwaar ik, een maand na zijn vertrek, zijn doodsbericht ontving.

De man, die de ziekte „in en door den dienst” gekregen heeft, zou nu wellicht nog tot de levenden behorende, hadde hij, gelijk Europeesche ambtenaren, op kosten van den Lande naar een officieel herstellingsoord kunnen gaan, en hadde hij ook zijn vol salaris gedurende den verloftijd kunnen behouden.

Hoevelen zijn niet op dezelfde wijze slachtoffers geworden van deze onverbiddelijke bepalingen.

Andere gevolgen van deze slechte regeling zijn legio. Wij noemen alleen op: het zoo goed als verstoppen blijven van de arme Inlandsche bevolking van geneeskundige behandeling en de moeilijkheden voor een Doctor-djawa, om zijn plicht als geneesheer te betrachten.

De slechte regeling van den geneeskundigen dienst voor de Inl. bevolking was wel eens de oorzaak van het ongeluk van enkele Inl. geneeskundigen, die vlijt en nauwgezette plichtbetrachting aan den dag wilden leggen. Een voorbeeld diene hier als illustratie:

Behalve voor rekening van het Departement van Justitie (voor zieke gevangenen) mag het hoofd van plaatselijk bestuur medische aanvragen voor die van het Dep. van O. E. en N. Dit werd bij Circul. O. E. N. 17 Aug. 1876 No. 9148 bepaald, die zegt, „dat de hoofden van Gewestelijk Bestuur geen Geneesmiddel voor de zieke bevolking mogen aanvragen, dan na raadpleging van den plaatselijken geneesheer, van welk verslag bij den aanvraag moet blijken.” (*)

Wanneer er op een plaats een Inl. geneeskundige is, dan laat het hoofd van P. B. dezen den aanvraag opmaken.

Maakt een Controleur zoo'n aanvraagstaat op, dan vraagt hij aan, als zijnde leek, niets anders dan wat *verbandmateriaal, jodoform, chininepillen, buikdrank* en nog enkele huismiddeltjes, zoals *wonder- of slaspardon*, ik bedoel, *pepermunt-olie* e. a.

Meent een leek in de geneeskunde, met genoemde medicamenten alle ziekten te kunnen genezen, een geneeskundige heeft echter voor zijne praktijk wat meer nodig. Deze meerdere behoeften zijn soms een van de menigvuldige oorzaken tot het verkrijgen van moeilijkheden voor de Inl. geneeskundigen, die vlijt en plichtbetrachting aan den dag willen leggen.

Een mijner collega's, mijn beste vriend, is het slachtoffer van die groote medicamentenbehoefte geworden.

Het geval had als volgt plaats.

Door zijn humanitair optreden en hulpvaardigheid genoot hij na een jaar verblijf op zijn standplaats het volle vertrouwen der Inl. bevolking en kreeg druk bezoek van de zieke, arme inlanders. Hij vroeg daarom een grotere hoeveelheid medicamenten, dan gewoonlijk voor rekening van het Departement van O. E. en N. aan. (Het totale bedrag der aangevraagde geneesmiddelen bedroeg ± 200 Gld.)

Zijn onmiddellijke Chef, de eerstaanwezende Officier van Gezondheid van het gewest van zijn standplaats, vond de aanvraag te veel en liet hem ter verantwoording bij zich komen. Eene berisping, was de welkomstgroet, vervolgens moest hij een moeilijke examen in de Geneesmiddelen ondergaan.

Gelukkig kon hij alle vragen beantwoorden. Desniettemin moest de aanvraag toch volgens de usance overgemaakt worden, daar de Officier van Gezondheid niet kon begrijpen, dat hij zooveel patiënten onder de behoefte inlanders had. Zed. gebruikte „nog geen pak watten” in een half jaar tijd voor de lijvende Inl. bevolking. Hoe kan dan een Inl. geneeskundige 12 KG. watten (de door mijn vriend aangevraagde hoeveelheid) per jaar voor dat volk nodig hebben?

Hoe de Doctor-djawa toen ook zeide, dat men, om veel patiënten onder het volk te hebben, *hun vrouwen, en niet de hooge positie* nodig had, Zed. wilde het persé niet begrijpen.

Van betrouwbare zijde vernamen wij later, dat niet lang na dit onderhoud eene geheime Missive naar Batavia vloog, waarin het vermoeden werd geuit, dat genoemde Inl. geneeskundige medicamenten ten zijnen behoeve wilde verkoopen.

Of de inhoud van het rapport werkelijk zoo was, is natuurlijk niet met zekerheid te zeggen, maar een feit is het, dat genoemde dokter pl. m. 3 maanden later naar een verafgelegen afdeling werd overgeplaatst. Mijn vriend verkoos niet naar de pijpen der groote heeren te dansen en — nam zijn ontslag. Later vernam hij, dat er nog meer verdenkingen op zijn hoofd rustten.

Voor mijn vertrek hierheen reisde ik van Batavia naar Semarang en Soerabaja en bezocht vele mijner collega's, wier standplaats aan den spoorweg lag.

Van velen hoorde ik massa's klachten over den dienst; van enkelen dezelfde klacht, als die van mijn vriend hierboven genoemd. Menigeen dacht er over 's Lands dienst te verlaten, om in particuliere ondernemingen over te gaan.

In de laatste jaren gebeurde het niet zelden, dat een Inl. geneeskundige, *wiens opleiding den Lande zoo kostbaar is*, den Gouvernementsdienst verliet, om bij een land- of mijnbouw maatschappij zijn brood te verdienen. Dit zou op zichzelf van minder betekenis zijn, wanneer het aantal Doctors-djawa groot ware. Thans bedraagt dit nog beneden de 200 voor geheel Ned.-Indië.

Een der algemeene klachten der Inl. geneeskundigen

is ook, dat zij door bovengenoemde bepalingen voor hun eigen lichaam geen medicijnen uit den hun toevertrouwen voorraad (voor gevangenen en anderen) kunnen gebruiken, *zonder diefstal op hun geweten te hebben*.

Gelooft mij, geachte lezers, hoe meer ik de bepalingen van de persoonlijke belangen der Inl. ambtenaren ga doorsnuffelen, hoe duidelijker ik de Autophilantropie der N.-Ind. Regeering tusschen de regels doorlees.

Nog onbegrijpelijker is deze Autophilantropie, wanneer men nagaat, welk een grooten rol de Inl. gouvernementsdienaren in de Koloniale Bestuurspolitiek spelen.

In de Bijdragen tot de Taal, Land en Volkenkunde van Ned.-Indië Se deel, zegt Prof. Mr. J. C. W. van den Berg, hieromtrent:

„De voortreffelijke uitkomsten van ons koloniaal systeem, ten aanzien van Java en Madoera, zijn altijd toe te schrijven geweest aan het vasthouden van twee groote beginselen, namelijk, de bevolking zooveel mogelijk te laten onder de onmiddellijke leiding van haar eigen, op grond van hun afkomst grooten invloed uitoefenende hoofden, en, in de tweede plaats, het regeeren niet zoozeer over individuen, als over de gemeente, die als zedelijke lichamen elk een min of meer aanzienlijke groep individuen in één verband samenhiel.”

In verband hiermede verwacht men natuurlijk, dat de Regeering de gezondheid harer ambtenaren beter zou behartigen. Maar deze behartiging laat, zooals wij hierboven gezien hebben, veel te wenschen over.

In een der verslagen van het Ind. Genootschap heb ik gelezen, dat Dr. KOHLBRÜGGE ook zijn steun over de geneeskundige behandeling der Inl. ambtenaren heeft laten hooren.

Het wordt nu waarlijk tijd, dat men te *Buitenzorg* de aandacht op dit vraagstuk gaat vestigen, want het verschijnsel, dat een Inl. Ambtenaar, zooals wij in den brief van Moh. Lengah gelezen hebben, van zijn standplaats durfde te vluchten, mag niet als onbeduidend worden beschouwd. Een der typische karaktertrekken der Inl. bevolking wordt weergegeven door het spreekwoord: „als er één schaap over den dam is, volgen er meer.”

Bestrafing zal in dit geval ongetwijfeld ontevredenheid veroorzaken. Eene herziening van den geneeskundigen dienst voor de Inl. Ambtenaren zou eerder in 't belang van de Regeering zijn.

Ik hoop, dat dit artikel niet de oorzaak zal zijn van moeilijkheden voor Moh. Lengah en Mas Wingnjo Sodirdjo. Zoo in het bekendmaken van den brief iets strafbaars ligt, dan is de schrijver van dit artikel de persoon, die hiervoor verantwoordelijk is, want hij heeft het aan hem toevertrouwd schrijven geopenbaard, en bij die openbaring tevens de onbillijke bepalingen aan het daglicht blootgesteld, meenende daardoor in het belang van Indië te werken.

Amsterdam 1 October 1901.

Abd. RIVAL.

Van Vreemde Koloniën.

Het veertiendaagsch tijdschrift: „Questions Diplomatiques et Coloniales” van 15 September bevat zeer belangrijke artikelen op koloniaal gebied. Robert de Caix behandelt de „Columbiaansche crisis”, waarvan — zegt hij — de Franschen al heel slecht op de hoogte zijn, omdat zij hunne berichten daaromtrent putten uit de Amerikaanse dagbladen, die er op uit zijn, om in hun eigen belang het een en ander te vergrooten en het volgende verhaaltje op te dissen: De heerzuchtige Generaal Castro, president van Venezuela en tegelijk het hoofd van de gehele liberale partij in dat deel van Zuid-Amerika, wil de onafhankelijkheid van Columbia, het broeinest van clericalisme, vernietigen. Via New-York komen nu dagelijks telegrammen, die het uitbreken van den oorlog aankondigen. In Frankrijk houdt men deze berichten voor ernst, zoo zelfs, dat men er zich warm over maakt, zonder in te zien, dat het Amerika alleen te doen is, om in troebel water te kunnen vissen. „Amerika voor de Amerikanen”, is immers sedert Monroe hun leus, de staten van Spaansche afkomst hebben er zeker het langste tijdperk van hun bestaan achter zich, ofschoon de Yankeehebbel voorloopig zijn voornamelijk slechts richt op de landengte van Panama.

Robert de Caix nu is van meening, dat men in dit opzicht de Vereenigde Staten stil hun gang moet laten gaan, want zelf het Panama-kanaal voltooien is voor Frankrijk een onmogelijkheid en tegenover den wil der Amerikanen, om een eigen Panama-kanaal te hebben, geheel onder hun invloed, is het onzinnig om, zoals de politieke toestand nu is, te spreken van eene federatie der Europeesche Staten die de neutraliteit zou verlangen van het kanaal tusschen de beide Oceanen. Vóór den oorlog tusschen Spanje en de Vereenigde Staten kon men hiervan nog spreken, maar de onderworpen houding van vlieden bondgenoot, die Engeland sedert heeft aangenomen en de toegevendheid, waarmee het Clayton-Bulwertractaat in een steeds der Vereenigde Staten meer ten dienste staande Hay-Pauncfote overeenkomst werd en nog zal worden (*) omgezet, zijn voldoende aanwijzing, om daarop niet meer te rekenen.

Frankrijk moet daarom op de landengte van Panama niet de houding aannemen van er eenig staatkundig belang te verdedigen, maar het zende eenvoudig zijn oorlogsbodems, om de particuliere belangen der Franschen en van de Fransche Kanaal-Maatschappij te beschermen. Het late Amerika op politiek gebied eenvoudig zijn gang gaan en men verkoop voor zoo hoog mogelijke prijs de concessie en het reeds verrichte werk van het Panamakanaal aan den Noord-Amerikaanschen imperialistischen staat, die het *eigen* Kanaal voor zijn imperialisme niet missen kan.

In het tweede artikel behandelt Dr. Le Dantec, aspirant-hoogleraar aan de Universiteit te Bordeaux „de Moeraskoorts en hare bestrijding” op zoodanige wijze, dat ook een leek hem volgen kan. De moeraskoorts, ook met den Italiaanschen naam van *Malaria* betiteld, was zegt hij, volgens de oude leer een soort van bedwieling, waaronder de mensch lijdt in de nabijheid van moerassen en die zich openbaart in den vorm van zich met regelmatige tusschenpoelen herhalende koorts. Nu het echter bezeten is, dat uitgestrekte zandvlakten zonder moerassen, zoals er in Algiers zijn, de bakermat van die ziekte kunnen wezen en er zelfs landstreken gevonden worden in de onmiddellijke nabuurschap van moerassen, waar men volstrekt niet van koorts ten lijden heeft, is de naam „moeraskoorts” al heel oneigenaardig en doet men beter dien te vervangen door „Lavedan-ziekte” ter ere van den Franschen geneeskundige, die met zijn microscop in het bloed dier

zieken de bijna ondenkbaar kleine parasiet, die de oorzaak van de kwaal is, niet alleen ontdekt heeft, maar ook na vele onderzoekingen te weten is gekomen, hoe zij in het bloed kwam: namelijk door de beet van een zeker soort van muskieten, „Anopheles” genaamd. Eenige levensgrote afbeeldingen geven een duidelijk beeld van de verschillende gedaantewisselingen van het gevaarlijke insect door Dr. Le Dantec in zijn doen en laten beschreven.

Verder zegt hij, dat de bestrijding der ziekte op drielei wijze kan plaats hebben:

1°. Door maatregelen te nemen, die den mensch tegen de venijnige beten beschermen. Het slapen onder fijn gaas is in besmette streken beslist noodzakelijk.

2°. Door maatregelen tot verdelging der muskieten. Er zijn verschillende geuren, die het insect niet verdragen kan; ze daarmede te verdriften, is echter een halve maatregel, daar zij er slechts tijdelijk door bedweld worden en dus daarna elders weer kwaad kunnen stichten. Het uitroeien dezer zich snel vermenigvuldigende diertjes gaat echter zeer bezwaarlijk; één der doeltreffendste middelen, is teer, dat de larven doodt en door zich over het oppervlak van het stilstaande water te verspreiden, het volwassen insect belet zijn eitjes daar te leggen. Maar het meest afdoende is zeker de

3°. maatregel: het opruimen van stilstaande wateren, door het droogleggen van moerassen en het draineeren der gronden.

Daar de „anophèle” een zekere warmtegraad noodig heeft voor hare ontwikkeling, is de toepassing dezer maatregel vooral in de tropen van het meeste belang.

De volgende bladzijden zijn gewijd aan het boek van den heer d'Olone, waarin deze zijn tweejarige zendingstocht langs de *Ivoor-Kust* beschrijft, eindigende met den wensch, dat die streek spoedig ter vestiging van een geregelden handel door een postweg met Soudan verbonden moge worden.

Daarna onder den titel „werkkrachten op Madagascar” een pleidooi van J. Xior tegen het te vroeg afschaffen der *heerendiensten* op het eiland. Hij geeft toe, dat uit een humaniteitsoogpunt die afschaffing billijk en goed is, maar ze zal de behoorlijke ontwikkeling van het land in den weg staan, omdat de pas van de slavernij ontslagen bewoners nog weinig lust voelen, om nu uit eigen liefhebberij 't zelfde werk te doen, waartoe ze vroeger verplicht werden. Xior beschrijft ons Madagascar als betrekkelijk slecht bevolkt en nu die schaarsche inwoners niet gedwongen worden om te werken is immigratie de eenige uitkomst. Generaal Gallieni heeft daartoe dan ook reeds pogingen in 't werk gesteld, ook op Java. Men ontmoette daar echter regeeringsbedenkingen, die echter, zoo zegt de schrijver, reeds ten deele zijn opgelost. N. v. Z.

Zorg voor den Javanen.

Onder het vele, dat reeds geschreven is over den hongersnood op Java, heeft mij onder andere getroffen „klachten uit den Oosthoek van Java over gebrek aan werkkrachten”. In het laatste nummer van „Oost en West” komt nog zulk een klacht voor van een planter uit Bezoeki en die zal de eenige wel niet zijn. Hetzelfde is mij persoonlijk overkomen. Als bestuurslid van een koffienderneming uit de buurt van Semarang, dus nog wel in de nabijheid van de streek, waar de hongersnood het ergste heet te heerschen, ontving ik berichten van den administrateur over gebrek aan werkkracht. Hij kon de overvloedige rijpe koffi oogst niet doen plukken, wegens gebrek aan werkkracht! Ik heb toen dadelijk doen vragen, of het niet mogelijk was door middel van de gewestelijke en plaatselijke besturen om werkvolk daarheen te leiden. Hongersnood en gebrek aan werkkracht is voor mij iets tegenstrijdigs. Indien het juist is, dat er geen rijstnood is, doch dat de bevolking geen koopkracht heeft, dan kan zij geld verdienen. Ik meen te mogen vragen, of er daarom niet reeds dadelijk een weg is aangewezen, om de bevolking te helpen. Het is voor de Regeering zeer eenvoudig, om in minder dan geen tijd te weten in welke streken en op welke ondernemingen werkkrachten noodig zijn. De Regeering kan, dunkt mij, des noods op haar kosten de bevolking daarheen leiden. Het wil mij voor voorkomen, dat de bevolking daar meer mede gebaat wordt, dan met giften, hoe goed die bedoeld zijn. Boven is het gebleken, dat de Javanen geschikt is voor mijnwerk. Zoowel op Sumatra, als op Celebes en Borneo heeft men geen werkkrachten voor den mijnbouw en voert Chineseesche koelies in. Ook daarheen zou de Regeering op haar kosten kunnen vervoeren Javanen, die voor mijnwerk geschikt zijn.

Daar is in Indië voor den Inlander veel geld te verdienen, niet alleen in den landbouw, maar ook in den mijnbouw, bij het spoor- en tramwegen, openbare werken enz. Indien hij dan wat minder speelsuchtig was, wat minder lui en wat spaarzamer, dan zou het hem waarschijnlijk beter gaan. Dit wil niet zeggen, dat er buiten zijn eigen schuld nog niet andere oorzaken zijn, die de verarming in de hand hebben gewerkt, waarop ik echter thans niet de aandacht wil vestigen.

Ik acht het echter onrechtvaardig, zooals velen doen en ik meen ook, dat uwe redactie daarin meegaat, dat de verarming van den Javanen grootendeels de schuld zou zijn van het kapitaal. Integendeel door het kapitaal zijn al eeuwen lang miljoenen in Indië gebracht, die daar in den vorm van arbeidslonen door opkoopung van door de bevolking geteelde producten, als anderszins, in Indië blijven en er dus niet uitgaan. Indië wordt niet afgetapt door het kapitaal, maar Indië is in alle opzichten rijk van kapitaal voorzien geworden. Wat uit Indië uitgaat, dat zijn de producten als koffie, suiker enz. Daaraan wordt in Europa of elders geld verdiend, maar dat is geen geld of kapitaal, dat uit Indië gaat, althans niet waarmede het verarmt. De uitvoer van producten, als voortbrengselen van den grond, verarmen een land niet. Het land zou niet rijker zijn gebleven of worden, wanneer die producten niet geteeld waren. Nu zij wel geteeld zijn, kan het daardoor niet armer zijn geworden, eenvoudig omdat zij uitgevoerd zijn en de opbrengst niet in het land komt. En zelfs dat geld voor de producten komt in den vorm van spoorwegen en tramwegen industrieën, als anderszins, toch weer in Indië terug en dan wil ik nog niet spreken van de vreemde Oosterlingen, die hun enorme kapitalen daar verdiend, daar ook laten blijven en het weer onder de bevolking brengen. Hoogstens kan men beweren, dat de opbrengsten van de producten niet in hun geheel in het land komen en dat het dus niet ook daarmee verrijkt wordt, buiten de arbeidslonen en de andere bronnen van welvaart, die indirect door het kapitaal ontstaan. Wanneer men eens zou nagaan het kapitaal, dat de landbouw mijnbouw spoor- en tramwegen, enz. in Indië verzwolgen hebben en men daarnaast zou stellen de getrokken dividenden en tantiemes, dan is het nog de vraag, of niet zou blijken, dat Indië meer voordeel aan het kapitaal heeft gehad, dan het kapitaal aan Indië.

Ik heb wellicht later nog gelegenheid daarop terug te komen, wanneer uwe redactie gaat behandelen het artikel

uit het bondsblad over den eisch, dat Indische maatschappijen hun zetel in Indië moeten hebben.

Voorloopig was het eenvoudig mijn doel de aandacht daarop te vestigen, dat met behulp van de Regeering de Javanen werk kan krijgen, geld verdienen en uit dien hoofde dus tegemoet kan worden gekomen aan hongersnood.

Mr. J. C. VAN HARENCAARPEL.

Het goede doel, door den schrijver beoogd, maakt dat wij met genoegen zijn stuk plaatsen. Waar hij twijfelt of er hongersnood op Java heeft geheerscht, kunnen wij hem mededeelen, dat berichten uit de beste bron ons dit hebben verzekerd. Na de rede, die de G.G. op 31 Augustus uitsprak behoeft daaraan trouwens niemand meer te twijfelen.

Volkomen zijn wij het ook met hem eens, dat het verschaffen van werk, een beter middel is om geldnood weg te nemen, dan gaven en giften, maar er blijven zoowel in Indië, als in ieder ander land bij algemeenen nood, altijd ouden van dagen en gebrekkigen over, die niet werken kunnen en aan dezen willen wij hulp verschaffen door mildadigheid en het liefst uit het moederland, dat van Oost-Indië veel voordeel heeft getrokken en nog trekt.

Als de heer v. H. ons artikel tegen staatsexploitatie van mijnen heeft gelezen en nog daarbij hetgeen wij in no. 17 schreven over de rede van den heer van Kol in de Tweede Kamer, dan weet hij, dat wij geen tegenstanders zijn van de particuliere industrie in N.-Indië. Onze voorzitter is trouwens ook president van de Nederlandsche Afdeling der Ind. mij. van Nijverheid en Landbouw!

Het is echter aan geen twijfel onderhevig, dat Oost-Indië op zijn name Java, thans een zeer welvarend land zou zijn, wanneer niet eerst de staat der Nederlanden honderden miljoenen daaruit had weggenomen en wanneer later de schitterende overwinsten door het kapitaal gemaakt, op landbouwproducten en mijnbouw in het land waren gebleven en niet grootendeels ook weder ten bate van particulieren in het moederland kwamen die daar hetgeen zij in Indië verdienden in den waaeling brengen. Die waarheid zal wel niemand tegenspreken, maar aan den anderen kant is het even juist, dat exploitatie der hulpbronnen met de hulp van kapitaal van buiten, verre te verkiezen is boven geen exploitatie!

Nog eene enkele opmerking. De heer v. H. zegt, dat het gebleken zou zijn, dat de Javanen geschikt zou zijn voor mijnwerk. Ook wij hebben dit onlangs gelezen in een bericht van de Ombelin-Koloniën, maar wij nemen dit niet zoo grif aan, omdat wij weten, dat de Oost-Borneo-Mij., de vroegere S. M. O. B., jaren lang met Javanen heeft getoeld en daardoor veel schade geleden.

Redactie-Commissie.

Boekaankondiging.

Van den schrijver, den controleur B. Best, J. P. W. Houtman, ontvingen wij eene „Proeve eener regeling van den dienst der banken van leening op Java en Madoera, bij exploitatie door het gouvernement”, overgedrukt uit het Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur, deel 21 afl. 2.

Wij namen met genoegen kennis van dezen arbeid, die een vraagstuk betreft, dat aan de orde is en naar wij hopen aan de orde zal blijven, — niet al te lang echter — tot er een nieuwe regeling getroffen wordt, die den inlander vrijwaart van de vexation en malversatiën, waaraan de thans bestaande pandhuisspelt hem blootstelt.

Het werk van Houtman begint met een concept-reglement, gevolgd door eene concept-instructie voor de pandhuissmeesters en de bepalingen, voor borgtocht en jaarwelden ook voor 't mindere personeel. Daarna eene reeks aantekeningen en toelichtingen, die duidelijk schrijvers zienswijze aangeven. Wij zullen daarover in detail geen oordeel vellen, dit aan de vakmensen overlatende, maar verheugen ons, dat wij het gezonde denkbeeld er in vonden neergelegd om, zich tot een minimum van rente bepalende, toch alle idee van philanthropie uit een eventuele staatsexploitatie te verbannen.

Correspondentie.

Verbetering van drukfouten. In het stuk „Een stem uit de deser” opgenomen in ons vorig nummer, vindt men onder de vertaling van den brief van Soedjono Pekalongan 11 Augustus, dit moet zijn „1 Augustus”. Waar verder staat „Amsterdam 29 September” moet dit zijn „Amsterdam 20 September”.

Wij ontvingen van X¹ korte antwoorden op de vragen 2, 3 en 6 van 't vorig nummer en op die van „een belangstellend leek”. Wij moeten 't een en 't andere door plaatsgebrek bewaren voor no. 19.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	11 Oct.	25 Oct.	11.20 's av.
Rotterdam, Lloyd,	18 "	1 Nov.	11.30 's av.
Genoa, Nederland,		22 Oct.	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	15 "	29 "	6.30 's av.
Marseille, Fr. dienst,	19 "	2 Nov.	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	11 "	25 Oct.	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	13 "	27 Oct.	9.45 mid.

Via Marseille: Suppletore verzending van brieven, briefkaarten en aangetoekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletore verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12 en 3 's nm., doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

Amsterdam, Nederl.,	14 Oct.	31 Oct.	11.15 's av.
Southampton, Eng.,	14 "	28 "	11.30 's av.
Suppl. verzending daags daarna			6.30 's av.; aansluiting niet altijd verzekerd.
St. Nazaire, Fr.,		8 Nov.	7.45 vm.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 8n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 6.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 15n en den laatste van elke maand 7.20 's av. Lissabon den 8n en den 13n van elke maand 3.20 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.

(Teneriffe.)

Southampton. Elken Vrijdag 7.20 's av.

Liverpool. Elken Maandag 7.20 's av.

(*) Deze circulaire is zeker naar aanleiding van een aanvraag van een Hoofd van P. B. gemaakt, dat gedreven door medelijden voor de zieke Inlanders, de stoute schoenen heeft aangeetrokken, om medicamenten rechtstreeks van 's Rijksmagazijn van geneesmiddelen te Batavia aan te vragen.

(*) Volgens ontvangen telegram zal het gewijzigde tractaat in November worden geteekend.

ADVERTENTIËN.

Pianolessen.

Ondergeteekende houdt zich beleefd aanbevelen tot het geven van **Pianolessen**, zoowel aan eerstbeginnenden als aan meer gevorderden, ook van **Emsenbleessen**.

HENRIËTTE WOLTERS,
te 's-Gravenhage.

Informatiën te bekomen bij Mevr. E. KUNST-HEYNNEMAN, Weimarstraat 91, den Haag.

P. Jonker,

gediplom. muzikleeraar,

geeft grondig onderwijs in **Piano** en **Theorie**. Tevens opleiding voor examens. Spreekuur Dinsdag en Vrijdag 2-3. Riouwstraat 122, den Haag.

Hotel d'Angleterre

Den Haag, Wagenstraat 22.

Centrum der stad en gerenommeerde keuken.

50 Kamers en Salons.

Kamer met Dejeuner f 2.25.

Pensioen voor langer verblijf zeer billijk.

AU BON MARCHÉ - MODES.

Dames- en Kinderhoeden, Voiles, Tulle, Linten, Bloemen, Veeren. Wagenstraat 58, Den Haag.

Fabriek en Magazijnen „**DE NIJVERHEID**”
BREDA.

Behangerij, Meubelfabriek, Stoffeederij, Bedden- en Matrassenfabriek.

Mart. Lefel-Oomen,
Hofleverancier.

Concurreerendst adres voor complete meubeleering. Enorme voorraad. Lage prijzen. Directe levering. Geïllustreerde prijscatalogus Gratis en franco.

E. J. F. VAN DISSEL & ZONEN,
EINDHOVEN.

FABRIEK VAN **LINNEN TAFELGOEDEREN** enz. enz.

Inrichting voor het maken, borduren en festoneeren.

SPOEDIGE AFLEVERING.

PRIJSCOURANTEN alsmede ruime keuze van **STALEN** en **MODELLEN**, worden op aanvraag franco toegezonden.

AGENTESSEN GEVRAAGD met relatiën onder den goeoden stand.

In „de Proviantwinkel”

Badhuisstraat 54, Scheveningen

zijn verkrijgbaar alle soorten

COMESTIBLES en **CONSERVEN**

waaronder:

GROENTEN, VLEESCH, WILD, GEVOGELTE, VISCH, DIVERSE SOEPEN, VRUCHTEN etc. in blik.

GENUA OLIE, WIJNAZIJN, FINE TAFELZUREN etc. uit de fabriek van

J. C. VISSER, te Amsterdam.

Aanbevelend,

J. J. KROPHOLLER.

Voor den verkoop aan Particulieren worden **Dames Agentessen** uit goeoden stand gevraagd, tegen flinke provisie.

Corsmit Brossois & Co.

18 Wagenstraat, Den Haag.

Interc. Telefoon 582.

INRICHTING

VOOR

Complete Meubeleering

VAN

Salon en Eetkamer. Slaap- en Logerkamer. Kantoor, Serre, Keuken, Gang en Trap en Dienstbodenkamer. f 850.- en hooger.

Zeer aan te bevelen voor Ind. familiën.

Palm & van Amstel,
BATAVIA.

Beheer van boedels, bezittingen en ondernemingen.

Bankierszaken.

In- en Verkoop van Effecten.

Inkoop van coupons in Europa betaalbaar.

Beleeningen op effecten.

Hypotheeken.

Voorschotten op producten naar Europa.

Controleeren en bijhouden van administraties.

Zee-verzekering (passagiersgoederen, verblijf in noodhaven).

Verzekering van geldswaarden per post verzonden.

Incasso's.

Nederlandsch-Indische Effectenbank.

4 pCt. Pandbrieven

groot f 500.—, f 250.—, f 100.— en f 50.—.

Deze pandbrieven zijn niet aan uitlegging onderhevig; de coupons zijn per 1 Juli en 1 Januari betaalbaar te BATAVIA en te 's-Gravenhage.

Koers van uitgifte 100 pCt.

Nederlandsch-Indische Effectenbank.

NEEMT GELDEN IN DÉPOSITO

voor 12 maanden à 4 pCt. per jaar

„ 6 „ „ 3 „ „ „

„ 3 „ „ 2½ „ „ „

terwijl over onmiddellijk opeisbare gelden 2 pCt. per jaar vergoed wordt.

Het onderpand der deposito's bestaat in hoofdzaak uit de **4 pCt. Obligatiën** waarin de **Javasehe Bank** haar kapitaal en reservefonds mag beleggen.

Koloniale Zee & Brand-Ass'tie. Mij.

TWEEDE

Koloniale Zee & Brand-Ass'tie. Mij.

Brand-Ass'tie. Mij. „de Oosterling”.

Brand-Ass'tie. Mij. „Insulinde”.

TEEKENEN ALLEEN TEGEN BRANDGEVAAR.

Nemen alle risico's voor gemeenschappelijke rekening.

Kapitaal te zamen f 9.405.000.—

Reservefondsen ± „ 460.000.—

SLUITEN VERZEKERINGEN OP:

Gebouwen, Goederen, Producten, Meubilair op zeer gunstige voorwaarden.

Palm & van Amstel,
BATAVIA.

Enige inrichting voor Praktische Opleiding voor den Handel in Theoretische en Praktische Cursussen voor Dames en Heeren.

Beste gelegenheid voor HH. Verlofgangers, Gepensioneerden, Indische Jongelui enz.

Dagelijks inschrijving.

Telkens wanneer een voldoende aantal deelnemers ingeschreven zijn, kunnen nieuwe Cursussen beginnen.

's-Gravenhage,

NEDEELANDSCHE HANDELS-AKADEMIE

„Het Oefeningskantoor”

REGENTESSELAN 162-164.

ONDERWIJSVAKKEN.

Praktisch Boekhouden,

Handelsrekenen, Handelsrecht,

PRAKTISCHE KANTOORWERKZAAMHEDEN.

Schrijfmachine, Stenografie,

Nederl., Duitse, Eng. en Fransche Handelscorrespondentie.

PROSPECTUSSEN en INLICHTINGEN.

Fabriek „SIMANALAGI” Den Haag.

KEPPLERSTRAAT 138-144.

Ingrediënten voor de **INDISCHE RIJSTTAFEL**, als:

Samballans, Boemboc's, Atjars, Manisans, diverse Kruiden,

Visch-Artikelen, diverse Keuken-gereedschappen.

Prima **HOLLANDSCHE TAFELZUREN**, Likeur „**LALIDJIWO**”

Diverse LIMONADE-SIROPEN.

PRACHTIG

blijft 't haar bij alle weersgesteldheid door 't gebruik der

Amerikaansche Onduline

— Onschadelijk —

à 90 ct. de flacon verkrijgbaar bij:

JEAN MEIJER, Coiffeur, Passage 49-51. Den Haag.

HAARVERFKAMMEN.

Gezondheids Wol

is de doelmatigste onderkleeding voor iederen heer die zich niet onnodig dik en toch voldoende warm wil kleeden. Het weefsel is elastisch en vooral poreus.

Veroorzaakt geen gevoel van jeuk of prikkeling.

Absorbeert de uitwaseming gemakkelijk en houdt de huid droog, zelfs bij sterk transpireeren.

De weldadige uitwerking van het woleffect ondervindt men reeds bij de eerste proef.

Aanbevolen door tal van medische autoriteiten.

BORSTROKKEN.

Klein. 95 cM.	Middelgroot. 100 cM.	Groot. 105 cM.	Zeer groot. 110 cM.	Extra groot. 115 cM.
Borstomvang f 3.75	Borstomvang f 4.—	Borstomvang f 4.25	Borstomvang f 4.75	Borstomvang f 5.50

ONDERBROEKEN.

Klein. 95 cM.	Middelgroot. 100 cM.	Groot. 105 cM.	Zeer groot. 110 cM.	Extra groot. 115 cM.
Ceintuurw. f 4.25	Ceintuurw. f 4.50	Ceintuurw. f 4.75	Ceintuurw. f 5.25	Ceintuurw. f 5.75

DEN HAAG, LANGE POTEN 2-4.

SACHS & Co.

G. KERNER & Co.

Specialiteit in **OOST- en WEST-INDISCHE UITRUSTINGEN**, voor Dames en Heeren. Passar Besar Soerabaia. Stationsweg 22 's-Gravenhage.

PRIJSCOURANT GRATIS en FRANCO.

BANKETHAMMEN.

Spekslagerij

Firma **J. J. M. PERMENTIER,**

Korte Poten 25, Den Haag.

Gelardeerde Kalfslever.

Muisjes Boekjesch.

CERVELAATWORST.

OSSENTOEG.

Abonnement voor niet-leden.

Ondergeteekende verklaart zich te abonneeren op het Koloniaal Weekblad orgaan der Vereniging „OOST en WEST” à f 2.— per jaar.

Naam:

Woonplaats:

Verzoek dit biljet na invulling uitteknippen en aan de Uitgevers van dit blad, Haagpoort 4, den Haag te zenden.

Ondergeteekende

wenscht Donateur-trice te worden van de Vereniging „Oost en West” tegen betaling eener jaarlijksche contributie van f _____ of door eene gift in eens van f _____

Handtekening en volledig duidelijk adres.

NB. Contributie van f 5 of gift in eens van f 100 voor Donateurs. Voor Leden contributie tot een minimum van f 1.— 'sjaars. Om 't orgaan te ontvangen moet men minstens f 1.50 'sjaars betalen. Doorslaan wat men niet wil.

De 's-Gravenhaagse Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

J. H. VAN OLM,

12 PAPESTRAAT 12

DEN HAAG.

Heerenkleeding naar maat.

Ontvangen de

Nieuwe Najaarsstoffen.

Elegante Coupe. Billijke prijzen.

Bekroond met de **GOUDEN MEDAILLE.**

W. REUVERS,

73 Wagenstraat 73,

CONFISEUR, Den Haag.

N.B. Voor de tropen verpakt in hermetisch gesloten bussen.

ERNEST CASSUTO

Tandarts,

PIETER BOTHSTRAAT No. 1,

BEZUIDENHOUT, Den Haag.

SPREEKUR dagelijks van 1 tot 5.

C. J. v. d. MEER,

Waldeck-Pyrmontkade 11, 11a, 13,

DEN HAAG.

HANDEL

in Wijnen, Binnen- en Buitenlandsche Bieren, Minerale en Medicinale Bronwateren en Gedistilleerd.

SPECIALITEIT

in Bordeaux-, Bourgogne-, Port-, Rijn- en Moezelwijnen. Champagne en Cognac.